ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (πρώτο πενταμελές τμήμα) της 9ης Δεκεμβρίου 1997 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις Τ-195/94 και Τ-202/94,

Friedhelm Quiller, κάτοικος Lienen (Γερμανία),

Johann Heusmann, κάτοικος Loxstedt (Γερμανία),

εκπροσωπούμενοι από τους Bernd Meisterernst, Mechtild Düsing, Dietrich Manstetten Frank Schultze και Winfried Haneklaus, δικηγόρους Münster, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο το δικηγορικό γραφείο των Lambert Dupong και Guy Kosbrück, 14 A, rue des Bains,

ενάγοντες,

κατά

Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, εκπροσωπουμένου από τον Arthur Brautigam, νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από τους Hans-Jürgen Rabe και Georg M. Berrish, δικηγόρους Αμβούργου και Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Alessandro Morbilli, γενικό διευθυντή της διευθύνσεως νομικών υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, 100, boulevard Konrad Adenauer,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

και

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τον Dierk Booß, νομικό σύμβουλο, επικουρούμενο από τους Hans-Jürgen Rabe και Georg M. Berrisch, δικηγόρους Αμβούργου και Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

εναγόμενοι,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα αποζημιώσεως, κατ' εφαρμογήν των άρθρων 178 και 215, δεύτερο εδάδιο, της Συνθήκης ΕΚ, για τις ζημίες που έχουν υποστεί οι ενάγοντες λόγω του ότι εμποδίστηκαν να εμπορευθούν γάλα κατ' εφαρμογήν του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13), όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984 (ΕΕ L 132, σ. 11), και στη συνέχεια τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1989 (ΕΕ L 84, σ. 2),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(πρώτο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Saggio, Πρόεδρο, C. P. Briët, A. Καλογερόπουλο, V. Tiili και R. M. Moura Ramos, δικαστές,

γραμματέας: A. Mair, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 13ης Μαρτίου 1997,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο

1 Το 1977 προκειμένου να μειωθεί το πλεόνασμα της παραγωγής γάλακτος στην Κοινότητα, το Συμβούλιο θέσπισε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1078/77, της 17ης Μαΐου 1977, περί θεσπίσεως συστήματος πριμοδοτήσεων για τη μη εμπορία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και τη μετατροπή των αγελών βοοειδών γαλακτοκομικής κατευθύνσεως (JO L 131, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1078/77). Ο κανονισμός αυτός παρείχε πριμοδότηση στους παραγωγούς σε αντιστάθμισμα της εκ μέρους τους αναλήψεως της υποχρεώσεως μη διαθέσεως στο εμπόριο γάλακτος ή μετατροπής των αγελών τους για περίοδο πέντε ετών.

2 Το 1984, το Συμβούλιο, προς αντιμετώπιση της υπερπαραγωγής που εξακολουθούσε να υφίσταται, εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 856/84, της 31ης Μαρτίου 1984 (ΕΕ L 90, σ. 10), για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 82, στο εξής: κανονισμός 804/68). Με το νέο άρθρο 5γ του τελευταίου αυτού κανονισμού επιβλήθηκε «συμπληρωματική εισφορά» επί των ποσοτήτων γάλακτος που παραδίδονται από τους παραγωγούς που υπερβαίνουν μια «ποσότητα αναφοράς».

3 Με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο

άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 90, σ. 13, στο εξής: κανονισμός 857/84), καθορίστηκε η ποσότητα αναφοράς για κάθε παραγωγό βάσει της παραγωγής που παραδόθηκε κατά τη διάρκεια ενός έτους αναφοράς.

4 Με αποφάσεις της 28ης Απριλίου 1988, 120/86, Mulder (Συλλογή 1988, σ. 2321, στο εξής: απόφαση Mulder I), και 170/86, von Deetzen (Συλλογή 1988, σ. 2355), το Δικαστήριο έκρινε ανίσχυρο τον κανονισμό 857/84, όπως αυτός συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού 804/68 (ΕΕ L 132, σ. 11, στο εξής: κανονισμός 1371/84), λόγω παραβιάσεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

5 Σε εκτέλεση αυτών των αποφάσεων, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89, της 20ής Μαρτίου 1989, για την τροποποίηση του κανονισμού 857/84 (ΕΕ L 84, σ. 2, στο εξής: κανονισμός 764/89). Κατ' εφαρμογήν αυτού του τροποποιητικού κανονισμού, στους παραγωγούς οι οποίοι είχαν αναλάβει δεσμεύσεις για μη εμπορία ή μετατροπή χορηγήθηκε μια «ειδική» ποσότητα αναφοράς (γνωστή επίσης ως «ποσόστωση»). Οι παραγωγοί αυτοί ονομάζονται «παραγωγοί SLOM I».

6 Η χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς εξαρτήθηκε από διάφορες προϋποθέσεις· εξάλλου, η ποσότητα αναφοράς περιορίστηκε στο 60 % της ποσότητας γάλακτος ή ισοδυνάμου γάλακτος που είχε πωληθεί από τον παραγωγό κατά τη διάρκεια των δώδεκα μηνών που προηγήθηκαν του μήνα της καταθέσεως της αιτήσεως για πριμοδότηση λόγω μη εμπορίας ή μετατροπής.

7 Ορισμένες από τις προϋποθέσεις αυτές, καθώς και ο περιορισμός της ειδικής ποσότητας αναφοράς του 60 % κρίθηκαν ανίσχυρες από το Δικαστήριο με αποφάσεις του της 11ης Δεκεμβρίου 1990, C-189/89, Spagl (Συλλογή 1990, σ. I-4539), και C-217/89, Pastätter (Συλλογή 1990, σ. I-4585).

8 Κατόπιν των αποφάσεων αυτών, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1639/91, της 13ης Ιουνίου 1991, για την τροποποίηση του κανονισμού 857/84 (ΕΕ L 150, σ. 35, στο εξής: κανονισμός 1639/91), με τον οποίο χορηγήθηκε ειδική ποσότητα αναφοράς στους οικείους παραγωγούς. Οι παραγωγοί αυτοί αποκαλούνται «παραγωγοί SLOM II».

9 Εξάλλου, με το άρθρο 3α, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 857/84, που προστέθηκε με τον κανονισμό 764/89, θεσπίστηκε ο λεγόμενος κανόνας «απαγορεύσεως της σωρεύσεως». Δυνάμει του κανόνα αυτού, εκείνοι στους οποίους χορηγήθηκε πριμοδότηση για μη εμπορία μπορούσαν να λάβουν ειδική ποσότητα αναφοράς μόνον αν τους είχε χορηγηθεί προηγουμένως, για άλλη αγροτική έκταση, μη υποκείμενη σε δέσμευση μη εμπορίας ή μετατροπής, ποσότητα αναφοράς κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84. Οι παραγωγοί που δεν έλαβαν ποσότητα αναφοράς για τον λόγο ότι τους είχε ήδη χορηγηθεί τέτοια ποσότητα για άλλη αγροτική έκταση ονομάζονται «παραγωγοί SLOM III».

10 Ο κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως του άρθρου 3α, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 857/84 κρίθηκε και αυτός ανίσχυρος με απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Δεκεμβρίου 1992, C-264/90, Wehrs (Συλλογή 1992, σ. I-6285), λόγω παραβιάσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

11 Σε εκτέλεση της αποφάσεως αυτής, το Συμβούλιο θέσπισε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2055/93, της 19ης Ιουλίου 1993, για τη χορήγηση μιας ειδικής ποσότητας αναφοράς σε ορισμένους παραγωγούς γάλακτος ή γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 187, σ. 8, στο εξής: κανονισμός 2055/93). Με τον κανονισμό αυτό χορηγήθηκε ειδική ποσότητα αναφοράς στους παραγωγούς που είχαν λάβει πριμοδοτήσεις μη εμπορίας και οι οποίοι είχαν αποκλειστεί από τις ευεργετικές διατάξεις του άρθρου 3α του κανονισμού 857/84 λόγω του ότι είχαν λάβει ποσότητα αναφοράς δυνάμει των άρθρων 2 ή 6 του τελευταίου αυτού κανονισμού.

12 Εν τω μεταξύ, ένας από τους παραγωγούς που είχαν ασκήσει την προσφυγή επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Mulder I, με την οποία κρίθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 857/84, είχε ασκήσει μαζί με άλλους παραγωγούς κατά του Συμβουλίου και της Επιτροπής αγωγή αποζημιώσεως για τις ζημίες που είχε υποστεί λόγω της μη χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς κατ' εφαρμογήν του τελευταίου αυτού κανονισμού.

13 Με την απόφαση της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. I-3061, στο εξής: απόφαση Mulder II), το Δικαστήριο έκρινε την Κοινότητα υπεύθυνη για τις ζημίες αυτές και κάλεσε τους διαδίκους να συμφωνήσουν ως προς το ποσό των αποζημιώσεων ενόψει μελλοντικής αποφάσεως του Δικαστηρίου.

14 Από την απόφαση αυτή προκύπτει ότι κάθε παραγωγός, ο οποίος εμποδίστηκε να διαθέσει γάλα στο εμπόριο αποκλειστικά λόγω της εκ μέρους του αναλήψεως δεσμεύσεως περί μη εμπορίας ή περί μετατροπής, δικαιούται, κατ' αρχήν, αποζημιώσεως. Ωστόσο, με την ίδια απόφαση, το Δικαστήριο δεν έκρινε υπεύθυνη την Κοινότητα για τον περιορισμό της ειδικής ποσότητας αναφοράς στο 60 % της ποσότητας γάλακτος που είχε πωλήσει ο παραγωγός κατά τους δώδεκα μήνες που προηγήθηκαν της αιτήσεως για τη χορήγηση πριμοδότησης, περιορισμός ο οποίος είχε κριθεί ανίσχυρος με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις Spagl και Pastätter. Το Δικαστήριο έκρινε ότι ο περιορισμός αυτός δεν συνιστούσε κατάφωρη παράβαση υπέρτερου, κατά την έννοια της νομολογίας, κανόνα δικαίου, δυνάμενη να θεμελιώσει ευθύνη της Κοινότητας έναντι των παραγωγών.

15 Αντιμετωπίζοντας ένα μεγάλο αριθμό ενδιαφερομένων παραγωγών και λόγω των δυσχερειών που θα προέκυπταν από τη διαπραγμάτευση λύσεων επί ατομικής βάσεως, το Συμβούλιο και η Επιτροπή δημοσίευσαν στις 5 Αυγούστου 1992 την ανακοίνωση 92/C 198/04 (ΕΕ C 198, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992). Στην ανακοίνωση εκείνη τα κοινοτικά όργανα, αφού επισήμαναν τις συνέπειες της αποφάσεως Mulder II, και προκειμένου να συμμορφωθούν πλήρως προς αυτήν εκδήλωσαν την πρόθεσή τους να προβούν στη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για την αποζημίωση των οικείων παραγωγών. Μέχρι τη λήψη των μέτρων αυτών τα εν λόγω κοινοτικά όργανα ανέλαβαν τη δέσμευση να μην επικαλεσθούν, έναντι ουδενός παραγωγού που δικαιούται αποζημιώσεως, την παραγραφή του άρθρου 43 του Οργανισμού (ΕΟΚ) του Δικαστηρίου (στο εξής: Οργανισμός). Ωστόσο, αυτή η ανάληψη δεσμεύσεως εξαρτήθηκε από την προϋπόθεση ότι το δικαίωμα αποζημιώσεως δεν θα είχε παραγραφεί κατά την ημερομηνία δημοσιεύσεως της ανακοινώσεως ή κατά την ημερομηνία κατά την οποία ο παραγωγός απευθύνθηκε σε κάποιο από τα ως άνω κοινοτικά όργανα.

16 Σε συνέχεια της ανακοινώσεως της 5ης Αυγούστου 1992, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2187/93, της 22ας Ιουλίου 1993, για την προσφορά αποζημίωσης σε ορισμένους παραγωγούς γάλακτος ή γαλακτοκομικών προϊόντων, οι οποίοι εμποδίστηκαν προσωρινά να ασκήσουν τη δραστηριότητά τους (ΕΕ L 196, σ. 6, στο εξής: κανονισμός 2187/93).

Ιστορικό της διαφοράς

17 Ο Quiller και ο Heusmann, παραγωγοί γάλακτος στη Γερμανία, έλαβαν στις 2 Απριλίου 1984, σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού 857/84, αρχικές ποσότητες αναφοράς, δηλαδή ποσότητες γάλακτος απαλλαγμένες της εισφοράς του άρθρου 5γ του κανονισμού 804/68, για τις ιδιόκτητες γεωργικές τους εκμεταλλεύσεις στο Lienen και στο Loxstedt (Γερμανία). Αυτές οι ποσότητες αναφοράς ανέρχονταν, αντιστοίχως, σε 142 000 και σε 536 700 kg.

18 Το 1978 ο Quiller είχε μισθώσει άλλη εκμετάλλευση η οποία ανήκε στον Friedrich Beckmann. Ο τελευταίος είχε αναλάβει, στο πλαίσιο του κανονισμού 1078/77, δέσμευση μη εμπορίας για την περίοδο από 1ης Ιουνίου 1978 μέχρι 31 Μαΐου 1983 και είχε λάβει την αντίστοιχη με τη δέσμευση αυτή πριμοδότηση, βάσει ποσότητας 32 642 kg γάλακτος. Με δήλωση της 26ης Οκτωβρίου 1978, που έγινε σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού 1078/77, ο ενάγων, υπό την ιδιότητα του μισθωτή της εκμεταλλεύσεως του Beckmann (στο εξής: εκμετάλλευση Beckmann), ανέλαβε τη δέσμευση να συνεχίσει την εκπλήρωση των αναληφθεισών από τον τελευταίο υποχρεώσεων.

19 Το 1988 η σύζυγος του Quiller κληρονόμησε την εκμετάλλευση Beckmann. Έκτοτε, ο Quiller διευθύνει την εκμετάλλευση αυτή βάσει «δικαιώματος εκμεταλλεύσεως».

20 Το 1984 δεν χορηγήθηκε στον Quiller ποσότητα αναφοράς για την εκμετάλλευση Beckmann, διότι οι υποχρεώσεις που είχε αναλάβει κάλυπταν το έτος αναφοράς που είχε ληφθεί υπόψη κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 857/84. Κατά συνέπεια, ο εν λόγω παραγωγός δεν μπόρεσε να συνεχίσει την εμπορία του παραγομένου στην εκμετάλλευση γάλακτος.

21 Η σύζυγος του Heusmann είναι ιδιοκτήτης γαλακτοκομικής εκμεταλλεύσεως κείμενης στο Bramel (Γερμανία) (στο εξής: εκμετάλλευση Bramel) την οποία, το 1980, εκμεταλλευόταν ο πατέρας της, Kriegs. Ο τελευταίος είχε αναλάβει, κατά τη διάρκεια του έτους αυτού, στο πλαίσιο του κανονισμού 1078/77, δέσμευση μη εμπορίας η οποία έληγε στις 9 Οκτωβρίου 1985. Σε αντιστάθμισμα αυτής της δεσμεύσεως, του χορηγήθηκε, στις 8 Ιουλίου 1980, πριμοδότηση για μη εμπορία, βάσει ποσότητας 263 104 kg γάλακτος.

22 Την 1η Αυγούστου 1980 ο Heusmann απέκτησε τις εκτάσεις που εκμεταλλευόταν ο Kriegs τον οποίο και υποκατέστησε όσον αφορά τη δέσμευση μη εμπορίας.

23 Κατά την εκπνοή της δεσμεύσεως αυτής, στις 9 Οκτωβρίου 1985, ο Heusmann δεν έλαβε ποσότητα αναφοράς για την εκμετάλλευση του Bramel, διότι η δέσμευση κάλυπτε το έτος αναφοράς που είχε ληφθεί υπόψη κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 857/84. Επομένως, εμποδίστηκε να συνεχίσει την εμπορία του παραγομένου στην εκμετάλλευση αυτή γάλακτος.

24 Κατόπιν της προπαρατεθείσας αποφάσεως Wehrs, οι γερμανικές αρχές χορήγησαν στους ενάγοντες ειδικές ποσότητες αναφοράς. Στον Quiller χορηγήθηκε, στις 2 Δεκεμβρίου 1993, ποσότητα 27 746 kg γάλακτος. Στον Heusmann χορηγήθηκε, την 1η Φεβρουαρίου 1993, ποσότητα 223 638 kg.

Διαδικασία

25 Με έγγραφο που απηύθυνε στην Επιτροπή στις 12 Ιανουαρίου 1994, ο Quiller ζήτησε να αποζημιωθεί για τις ζημίες που είχε υποστεί λόγω του ότι δεν μπόρεσε να παραδώσει γάλα κατά την περίοδο μεταξύ 1ης Απριλίου 1984 και 29ης Ιουλίου 1993, ημερομηνία δημοσιεύσεως του κανονισμού 2055/93. Στις 29 Μαρτίου 1994 η Επιτροπή απάντησε ότι δεν ήταν σε θέση να προσφέρει αποζημίωση.

26 Στις 24 Μαΐου 1994, ο Quiller άσκησε την πρώτη από τις υπό κρίση προσφυγές, που πρωτοκολλήθηκε υπό τα στοιχεία T-195/94.

27 Με επιστολές που απηύθυναν στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο στις 11 Απριλίου 1991, το ζεύγος Heusmann ζήτησαν αποζημίωση για τις ζημίες

που υπέστησαν λόγω του ότι εμποδίστηκαν να παραδώσουν γάλα κατά την περίοδο μεταξύ 9ης Οκτωβρίου 1985 και Απριλίου 1991 λόγω αρνήσεως χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς για την εκμετάλλευση του Bramel. Με έγγραφα της 2ας και της 15ης Μαΐου 1991, που ελήφθησαν στις 7 και στις 17 Μαΐου 1991, τα κοινοτικά όργανα απάντησαν ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις ευθύνης της Κοινότητας.

28 Με επιστολή που απηύθυνε στην Επιτροπή στις 13 Ιανουαρίου 1994, ο Heusmann ζήτησε από το εν λόγω όργανο να διευκρινίσει αν παραιτείται από την επίκληση παραγραφής μέχρι τη μελλοντική έκδοση της αποφάσεως του Δικαστηρίου επί του ποσού των αποζημιώσεων. Στις 29 Μαρτίου 1994, η Επιτροπή του απάντησε ότι δεν ήταν σε θέση να του προτείνει αποζημίωση.

29 Την 1η Ιουνίου 1994, ο Heusmann άσκησε τη δεύτερη από τις υπό κρίση προσφυγές, η οποία πρωτοκολλήθηκε υπό τα στοιχεία Τ-202/94.

30 Με διάταξη της 31ης Αυγούστου 1994, το Πρωτοδικείο αποφάσισε, προς διευκόλυνση της γραπτής και προφορικής διαδικασίας καθώς και για την έκδοση κοινής αποφάσεως, τη συνεκδίκαση των υποθέσεων Τ-195/94 και Τ-202/94.

31 Η έγγραφη διαδικασία στις δύο υποθέσεις τερματίστηκε στις 10 Μαΐου 1995 με την κατάθεση του υπομνήματος ανταπαντήσεως.

32 Με επιστολή της 22ας Ιανουαρίου 1996, ο Heusmann γνωστοποίησε στο Πρωτοδικείο ότι, με συμβολαιογραφική πράξη της 16ης Ιουνίου 1995, ο ίδιος και η σύζυγός του μεταβίβασαν, από 1ης Ιουνίου 1995, την γεωργική εκμετάλλευσή τους στον γιο τους Jan Heusmann. Σε εκτέλεση της συμβάσεως αυτής, μεταβιβάστηκε στον Jan Heusmann ένα μέρος των εκτάσεων που περιελάμβαναν την εκμετάλλευση του Bramel ενώ για το άλλο μέρος τού παραχωρήθηκε δικαίωμα εκμεταλλεύσεως διαρκείας δέκα ετών. Με τη σύμβαση, το ζεύγος Heusmann μεταβίβασαν επίσης στον γιο τους τα δικαιώματά τους κατά της Κοινότητας.

33 Κατά συνέπεια, ο ενάγων ζήτησε την τροποποίηση των αιτημάτων του δικογράφου της αγωγής του υπό την έννοια ότι η ζητηθείσα αποζημίωση θα πρέπει να επιδικαστεί στον Jan Heusmann.

34 Με έγγραφο της 29ης Φεβρουαρίου 1996, τα εναγόμενα όργανα δήλωσαν ότι δεν αντιτίθενται στη ζητηθείσα από τον ενάγοντα τροποποίηση.

Αιτήματα των διαδίκων

35 Στην υπόθεση Τ-195/94, ο ενάγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να υποχρεώσει σε ολόκληρο τα εναγόμενα όργανα να του καταβάλουν αποζημίωση 61 573,60 γερμανικά μάρκα (DM) εντόκως προς 8 % από τις 19 Μαΐου 1992, για τις ζημίες που του προκάλεσαν μεταξύ 2ας Απριλίου 1984 και 29ης Ιουλίου 1993·

— να καταδικάσει σε ολόκληρο τα εναγόμενα όργανα στα δικαστικά έξοδα.

36 Με το υπόμνημα απαντήσεως ο ενάγων ζητεί επίσης την καταβολή από τα εναγόμενα όργανα των εξόδων πραγματογνωμοσύνης που έγινε στις 9 Μαρτίου 1995 και η έκθεση της οποίας περιελήφθη στη δικογραφία.

37 Στην υπόθεση Τ-202/94, ο ενάγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να υποχρεώσει σε ολόκληρο τα εναγόμενα όργανα να του καταβάλουν αποζημίωση 600 924 DM εντόκως προς 8 % από τις 19 Μαΐου 1992, για τις ζημίες που του προκάλεσαν μεταξύ 9ης Οκτωβρίου 1985 και 1ης Φεβρουαρίου 1993·

— να καταδικάσει σε ολόκληρο τα εναγόμενα όργανα στα δικαστικά έξοδα.

38 Με το υπόμνημα απαντήσεως, ο ενάγων ζητεί επίσης από τα εναγόμενα όργανα να του καταβάλουν τα έξοδα πραγματογνωμοσύνης η οποία έγινε τον Φεβρουάριο του 1995 και η έκθεση της οποίας επισυνάπτεται στο υπόμνημα απαντήσεως.

39 Εξάλλου, με έγγραφο της 22ας Ιανουαρίου 1996, ο ενάγων τροποποίησε τα αιτήματά του υπό την έννοια ότι η ζητηθείσα αποζημίωση πρέπει να καταβληθεί στον Jan Heusmann.

40 Τα εναγόμενα όργανα ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει τις αγωγές ως απαράδεκτες ή, επικουρικώς, ως αβάσιμες·

— να καταδικάσει τους ενάγοντες στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού της αγωγής στην υπόθεση Τ-195/94

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

41 Τα εναγόμενα όργανα υποστηρίζουν ότι η αγωγή, στο μέτρο που περιορίζεται στο να παραπέμπει στον κανονισμό 2187/93 και δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένους ισχυρισμούς, είναι απαράδεκτη λόγω παραβάσεως του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας. Η αγωγή δεν διευκρινίζει, μεταξύ άλλων, το διαφυγόν κέρδος, υπολογισμένο σύμφωνα με τις αρχές της αποφάσεως Mulder II.

42 Ο ενάγων αμφισβητεί ότι η αγωγή είναι απαράδεκτη λόγω παραβάσεως του άρθρου 44 του Κανονισμού Διαδικασίας. Αντιθέτως, ισχυρίζεται ότι στο δικόγραφο της αγωγής περιγράφεται λεπτομερώς η προκληθείσα ζημία. Επιπλέον, επισυνάπτει έκθεση εμπειρογνώμονα, επιστολές και βεβαίωση του γεωργικού επιμελητηρίου του Westphalen-Lippe από τα οποία αποδεικνύεται η ακρίβεια των σχετικών με την εκμετάλλευση Bramel ισχυρισμών του.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

43 Σύμφωνα με το άρθρο 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, το δικόγραφο της προσφυγής πρέπει να περιλαμβάνει το αντικείμενο της διαφοράς καθώς και συνοπτική περιγραφή των προβαλλομένων ισχυρισμών.

44 Εν προκειμένω, οι απαιτήσεις αυτές έχουν τηρηθεί. Από το δικόγραφο της αγωγής προκύπτουν σαφώς οι προβαλλόμενοι ισχυρισμοί και, εξάλλου, τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα τους αμφισβήτησαν. Όσον αφορά, ειδικότερα, το γεγονός ότι ο υπολογισμός της προβαλλομένης ζημίας βασίστηκε αποκλειστικώς στον κανονισμό 2187/93, ο οποίος έχει εφαρμογή εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το δικόγραφο της αγωγής περιελάμβανε στοιχεία ως προς τον χαρακτήρα και την έκταση της ζημίας καθώς και ως προς τη σχέση της με κοινοτική πράξη (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Δεκεμβρίου 1971, 5/71, Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 1025, και του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1996, Τ-387/94, Asia Motor France κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-961, σκέψη 107) καθώς και ότι τα στοιχεία αυτά νομίμως συμπληρώθηκαν με το δικόγραφο της απαντήσεως.

45 Επομένως, η ένσταση απαραδέκτου πρέπει να απορριφθεί, η δε αγωγή να κριθεί παραδεκτή.

Επί της υπάρξεως και της εκτάσεως δικαιώματος αποζημιώσεως στηριζόμενου στο άρθρο 215 της Συνθήκης ΕΚ

46 Προς στήριξη των αιτημάτων τους, οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας. Στην υπόθεση Τ-195/94, η ευθύνη αυτή καλύπτει τις ζημίες που προκλήθηκαν κατά την περίοδο μεταξύ 2ας Απριλίου 1984, ημερομηνίας θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 857/84, και 29ης Ιουλίου 1993, ημερομηνίας δημοσιεύσεως του κανονισμού 2055/93. Στην υπόθεση Τ-202/94, η εξωσυμβατική ευθύνη καλύπτει τις ζημίες που προηγήθηκαν κατά την περίοδο μεταξύ 9ης Οκτωβρίου 1995, ημερομηνίας εκπνοής της δεσμεύσεως μη εμπορίας όσον αφορά την εκμετάλλευση του Bramel και 1ης Φεβρουαρίου 1993, ημερομηνίας κατά την οποία χορηγήθηκε στον ενάγοντα ποσότητα αναφοράς για την εκμετάλλευση αυτή. Εξάλλου, οι ενάγοντες διατείνονται ότι δεν έχει παραγραφεί το δικαίωμά τους για αποζημίωση.

47 Τα καθών όργανα αμφισβητούν την ύπαρξη ευθύνης της Κοινότητας έναντι των εναγόντων. Υποστηρίζουν ότι, εν πάση περιπτώσει, το δικαίωμα για αποζημίωση έχει παραγραφεί.

1. *Όσον αφορά την ύπαρξη ευθύνης της Κοινότητας*

48 Ζήτημα εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας λόγω ζημιών που προκαλούνται από τα όργανα, όπως προβλέπεται από το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ, τίθεται μόνον εφόσον συντρέχει ένα σύνολο προϋποθέσεων όσον αφορά το παράνομο της προσαπτομένης ενέργειας, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συναφείας μεταξύ της παράνομης ενέργειας και της προκληθείσας ζημίας (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 197/80, 198/80, 199/80, 200/80, 243/80, 245/80 και 247/80, Ludwigshafener Walzmühle κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 3211, σκέψη 18, και του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995, Τ-481/93 και Τ-484/93, Exporteurs in Levende Varkens κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2941, σκέψη 80).

49 Όσον αφορά την ευθύνη λόγω πράξεων κανονιστικού χαρακτήρα, η προσαπτομένη στην Κοινότητα ενέργεια πρέπει, κατά πάγια νομολογία (προπαρατεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, σκέψη 11, και απόφαση της 25ης Μαΐου 1978, 83/76 και 94/76, 4/77, 15/77 και 40/77, Bayerische HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 381, σκέψη 4, απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Απριλίου 1997, Τ-390/94, Schröder κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-501, σκέψη 52), να συνιστά παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου προστατεύοντος τους ιδιώτες. Αν ένα όργανο έχει εκδώσει την πράξη κατά την άσκηση ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως, όπως συμβαίνει στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, η παράβαση αυτή πρέπει, επιπλέον, να είναι κατάφωρη, δηλαδή πρόδηλη και βαρεία (προπαρατεθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Bayerische HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 6· απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 1987, 50/86, Grands moulins de Paris κατά ΕΟΚ, Συλλογή 1987, σ. 4833, σκέψη 8· απόφαση Mulder II, σκέψη 12· απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, Τ-480/93 και 483/93, Antillean Rice Mills κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2305, σκέψη 194).

50 Εν προκειμένω, πρέπει να εξετασθεί αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές.

Όσον αφορά την παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

51 Οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι το Δικαστήριο, με την προπαρατεθείσα απόφαση Wehrs (σκέψεις 13 έως 15), έκρινε ότι είχε προσβηθεί η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των παραγωγών SLOM III. Ο παραγωγός ο οποίος αναλαμβάνει προϋπάρχουσα δέσμευση περί μη εμπορίας και εκείνος που την ανέλαβε αρχικά δεν είναι δυνατό να τύχουν διαφορετικής μεταχειρίσεως. Αν οι προσφεύγοντες είχαν προβλέψει ότι θα εμποδίζονταν να παραγάγουν γάλα, δεν θα είχαν αποδεχθεί να συνεχίσουν τις δεσμεύσεις μη εμπορίας που είχαν αναλάβει αντιστοίχως οι Beckmann και Kriegs. Η μειωμένη τιμή στην οποία ανέλαβαν τις επίμαχες εκμεταλλεύσεις έλαβε υπόψη μόνο την περίοδο που καλυπτόταν από τη δέσμευση μη εμπορίας ή μετατροπής.

52 Τα εναγόμενα όργανα ισχυρίζονται ότι οι ενάγοντες ανέλαβαν ελευθέρως εκμεταλλεύσεις που υπόκεινταν σε δεσμεύσεις μη εμπορίας. Επομένως, δεν μπορούν να ισχυριστούν, παρά την απόφαση Wehrs, ότι η άρνηση χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς για τις εν λόγω εκμεταλλεύσεις προσβάλλει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τους. Κατά πάγια νομολογία, οι επιχειρηματίες οι οποίοι διακόπτουν, ύστερα από ενθάρρυνση της Κοινότητας, την παραγωγή τους για συγκεκριμένη περίοδο δεν μπορούν, μετά το πέρας της περιόδου αυτής, να υπόκεινται σε περιορισμούς οι οποίοι τους θίγουν ειδικώς λόγω του γεγονότος ότι επωφελήθησαν των δυνατοτήτων που τους είχαν παρασχεθεί από την κοινοτική νομοθεσία. Αντίθετα, όμως, προς τους αρχικούς ιδιοκτήτες που είχαν αναλάβει δέσμευση μη εμπορίας, οι παραγωγοί SLOM III δεν ενθαρρύνθηκαν μέσω κάποιας κοινοτικής πράξεως να αναλάβουν τέτοια υποχρέωση. Εν πάση περιπτώσει, η χαμηλή τιμή στην οποία οι παραγωγοί αυτοί απέκτησαν τις εκμεταλλεύσεις τους αντικατοπτρίζει τον οικονομικό κίνδυνο που συνδεόταν με την ενδεχόμενη άρνηση χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

53 Το Δικαστήριο αποφάνθηκε, στις σκέψεις 13 και 14 της προπαρατεθείσας αποφάσεως Wehrs, ότι οι παραγωγοί SLOM III μπορούσαν δικαιολογημένως να προσδοκούν ότι δεν θα υπόκεινται σε ένα σύστημα όπως αυτό που προέ-

κυπτε από τον κανόνα περί απαγορεύσεως της συσωρεύσεως του κανονισμού 857/84. Στη σκέψη 15 της αποφάσεως, το Δικαστήριο έκρινε τον κανόνα αυτόν ανίσχυρο λόγω παραβιάσεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Προηγουμένως, με την απόφασή του Mulder II (σκέψη 15), το εν λόγω κοινοτικό όργανο είχε επισημάνει ότι η αρχή αυτή αποτελεί υπέρτερο κανόνα δικαίου προστατεύοντα τους ιδιώτες.

54 Δεδομένου ότι η διάταξη περί απαγορεύσεως της συσωρεύσεως έχει εφαρμοστεί επί των εναγόντων, πράγμα το οποίο άλλωστε ουδόλως αμφισβητείται, με το επιχείρημα των εναγομένων οργάνων σκοπείται στην πραγματικότητα η ανακίνηση ζητήματος που έχει ήδη επιλυθεί με την απόφαση Wehrs. Επομένως, το επιχείρημα αυτό πρέπει να απορριφθεί.

55 Προκειμένου, ειδικότερα, για το επιχείρημα που τα εναγόμενα όργανα αντλούν από το γεγονός ότι οι παραγωγοί SLOM III δεν ενθαρρύνθηκαν από κοινοτική πράξη να αναλάβουν τη δέσμευση μη εμπορίας, πρέπει να υπογραμμιστεί, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση Wehrs (σκέψεις 13 έως 15), ότι υφίσταται προσβολή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των εν λόγω παραγωγών σε περίπτωση που, μετά το πέρας της δεσμεύσεως μη εμπορίας που είχαν αναλάβει, υφίστανται περιορισμούς οι οποίοι τους θίγουν ειδικώς λόγω αυτής της ίδιας δεσμεύσεως.

56 Πρέπει επίσης να απορριφθεί το επιχείρημα που τα εναγόμενα όργανα αντλούν από την προβαλλόμενη ως μειωμένη τιμή στην οποία αποκτήθηκαν οι βαρυνόμενες με δεσμεύσεις SLOM εκμεταλλεύσεις. Όπως υποστηρίζουν οι ενάγοντες, αυτή η μείωση τιμής, υπό τις συνήθεις συνθήκες αγοράς, αποτελεί απλώς τη συνέπεια του γεγονότος ότι ελήφθη υπόψη μόνον η μείωση της αξίας των εκτάσεων που αντιστοιχεί στην περίοδο που καλύπτεται από τη δέσμευση μη εμπορίας ή μετατροπής.

57 Επομένως, επιβάλλεται εν προκειμένω η διαπίστωση της παραβιάσεως υπέρτερου κανόνα δικαίου.

Όσον αφορά την ύπαρξη κατάφωρης παραβιάσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

58 Κατάφωρη παραβίαση υπέρτερου κανόνα δικαίου υφίσταται όταν τα κοινοτικά όργανα υπερβαίνουν, προδήλως και σοβαρώς, τα όρια της οικείας εξουσίας εκτιμήσεως χωρίς να επικαλούνται υπέρτερο δημόσιο συμφέρον. Κατά πάγια νομολογία, τέτοια υπέρβαση υφίσταται όταν ο κοινοτικός νομοθέτης δεν λαμβάνει υπόψη μια σαφώς διακεκριμένη κατηγορία επιχειρηματιών, ειδικότερα αν το λαμβανόμενο μέτρο είναι απρόβλεπτο και υπερβαίνει τα όρια των συνήθων οικονομικών κινδύνων (απόφαση Mulder II, σκέψεις 16 και 17· βλ. επίσης την απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1979, 238/78, Ireks-Arady κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 451, σκέψη 11).

59 Πρέπει να εξεταστεί αν τέτοια στοιχεία υφίστανται στην υπό κρίση υπόθεση.

α) Όσον αφορά το γεγονός ότι δεν ελήφθη υπόψη μια σαφώς διακεκριμένη κατηγορία επιχειρηματιών

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

60 Οι ενάγοντες ισχυρίζονται ότι οι παραγωγοί SLOM III βρίσκονται στην ίδια ακριβώς κατάσταση με τις κατηγορίες SLOM I και SLOM II. Όπως και οι κατηγορίες αυτές, οι εν λόγω παραγωγοί αποκλείστηκαν μέσω παρανόμων κανονισμών από την εκ νέου χορήγηση της ποσότητας που αφορούσε η οικεία δέσμευση μη εμπορίας. Εξάλλου, οι εν λόγω παραγωγοί αποτελούν σαφώς προσδιορισμένη κατηγορία, τα δε ονόματά τους προκύπτουν από πράξεις των αρμοδίων αρχών.

61 Παραλείποντας να χορηγήσει στους παραγωγούς SLOM III ποσότητα αναφοράς, ο κοινοτικός νομοθέτης αγνόησε πλήρως, χωρίς να επικαλεστεί υπέρτερο δημόσιο συμφέρον, την κατάσταση μιας σαφώς προσδιοριζόμενης κατηγορίας

επιχειρηματιών. Με τον κανονισμό 764/89, δεν έλαβε, έναντι των παραγωγών SLOM III, καμία απόφαση οικονομικής πολιτικής, κατά την έννοια της σκέψεως 21 της αποφάσεως Mulder II. Στον κανονισμό εκείνο, το Συμβούλιο ουδόλως έλαβε υπόψη τα συμφέροντα των παραγωγών αυτών οι οποίοι, όπως ήταν επόμενο, έτυχαν της ιδίας μεταχειρίσεως με αυτήν που είχε επιφυλαχθεί στους παραγωγούς SLOM I και SLOM II με τον κανονισμό 857/84, όπως αυτός είχε αρχικώς.

62 Η μη χορήγηση ποσότητας αναφοράς στους παραγωγούς SLOM III ουδόλως δικαιολογείται. Αντίθεται προς ό,τι ισχυρίζονται τα εναγόμενα όργανα, το γενικό συμφέρον της σταθερότητας της γαλακτοκομικής αγοράς δεν μπορεί να δικαιολογήσει την επιλογή αυτή, δεδομένου ότι οι αναγκαίες για τους οικείους παραγωγούς ποσότητες γάλακτος δεν έθεταν σε κίνδυνο την ισορροπία της αγοράς. Το γεγονός ότι είχε χορηγηθεί στους ενάγοντες ποσότητα αναφοράς βάσει του άρθρου 2 του κανονισμού 857/84 για εκμετάλλευση ως προς την οποία δεν υφίστατο δέσμευση μη εμπορίας, και κατά συνέπεια αυτοί δεν είχαν εντελώς εγκαταλείψει την παραγωγή γάλακτος, δεν έχει καμία σημασία. Συναφώς, έπρεπε να ληφθεί υπόψη μόνο η εκμετάλλευση SLOM και να εφαρμοστούν τα κριτήρια της αποφάσεως Mulder II. Το γεγονός ότι οι ενάγοντες είχαν παραγάγει γάλα σε άλλη εκμετάλλευση αποδεικνύει ότι ήθελαν να συνεχίσουν την παραγωγή γάλακτος στην εκμετάλλευση SLOM ύστερα από το πέρας της δεσμεύσεως μη εμπορίας.

63 Τα εναγόμενα όργανα υποστηρίζουν ότι οι παραγωγοί SLOM III, σε αντίθεση με τους παραγωγούς SLOM I, δεν αποτελούν χωριστή κατηγορία επιχειρηματιών. Οι παραγωγοί SLOM I προσδιορίστηκαν από το γεγονός ότι δεν είχαν παραδώσει γάλα λόγω δεσμεύσεως προγενέστερης του βλαπτικού γι' αυτούς κανονισμού. Οι παραγωγοί SLOM III προσδιορίζονται από το γεγονός ότι ανέλαβαν εκμετάλλευση ως προς την οποία υφίστατο παρόμοια δέσμευση. Αυτή η ανάληψη μπορούσε να είναι προγενέστερη ή μεταγενέστερη του κανονισμού 857/84. Στη συνέχεια, κατά την ημερομηνία θεσπίσεως του εν λόγω κανονισμού, οι ενάγοντες δεν ανήκαν σε χωριστή κατηγορία επιχειρηματιών. Σε απάντηση στον ισχυρισμό ότι οι παραγωγοί SLOM III προσδιορίζονταν μέσω των φακέλων των αρχών που χορηγούσαν πριμοδοτήσεις για μη εμπορία, τα εναγόμενα όργανα ισχυρίζονται ότι η ύπαρξη των μητρώων

αυτών δεν μεταβάλλει το γεγονός ότι η συνέχιση της αναλήψεως υποχρεώσεων μη εμπορίας πραγματοποιήθηκε, de jure ή de facto, ύστερα από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 857/84 και ότι, κατά την ημερομηνία εκείνη, οι παραγωγοί δεν αποτελούσαν ξεχωριστή ομάδα.

64 Τα εναγόμενα όργανα διατείνονται ότι στις διατάξεις του κανονισμού 764/89 διακρίνεται η μέριμνα να ληφθεί υπόψη η κατάσταση των παραγωγών SLOM III. Πράγματι, οι παραγωγοί αυτοί, στο μέτρο που είχαν λάβει ποσότητα αναφοράς σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού 857/84, δεν αποκλείστηκαν ολοσχερώς και μονίμως από την αγορά και μπορούσαν να συνεχίσουν την παραγωγή τους παρά το γεγονός ότι δεν διέθεταν ποσότητα αναφοράς για την εκμετάλλευση SLOM. Επομένως, η Κοινότητα δεν είναι υπεύθυνη για τη μη χορήγηση, με τους κανονισμούς 857/84 και 764/89, στους παραγωγούς SLOM III ποσότητας αναφοράς. Αντίθετα με ό,τι υποστηρίζουν οι ενάγοντες στα υπομνήματα απαντήσεως, οι προϋποθέσεις ευθύνης που διατυπώθηκαν με την απόφαση Mulder II (σκέψη 17) αφορούν μόνο την περίπτωση ολικού αποκλεισμού των οικείων παραγωγών από την εμπορία γάλακτος. Εξάλλου, η θέσπιση του κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως δεν είχε ως συνέπεια να υποστούν δυσμενή διάκριση οι παραγωγοί SLOM III σε σχέση με τους παραγωγούς SLOM I και SLOM II, αλλ' απλώς τη μη βελτίωση της καταστάσεώς τους.

65 Ενόψει της επισφαλούς καταστάσεως στην αγορά των γαλακτοκομικών προϊόντων και του γεγονότος ότι οι παραγωγοί SLOM III, που βρίσκονταν στην κατάσταση των εναγόντων, μπόρεσαν να συνεχίσουν την παραγωγή στη μη SLOM εκμετάλλευσή τους, τα εναγόμενα όργανα, προβαίνοντας σε διάκριση μεταξύ των δύο ομάδων, δεν έλαβαν, ενόψει της εξουσίας εκτιμήσεως που έχουν, προδήλως παράνομη απόφαση. Τα εν λόγω κοινοτικά όργανα, αρνηθέντα να χορηγήσουν ποσότητες αναφοράς στους παραγωγούς SLOM III, έλαβαν υπόψη υπέρτερο δημόσιο συμφέρον. Κατά την έκδοση του κανονισμού 764/89 προέβησαν σε επιλογή οικονομικής πολιτικής η οποία συνίστατο στη μη χορήγηση τέτοιων ποσοτήτων στους παραγωγούς SLOM III, και τούτο για να μη κινδυνεύσει η σταθερότητα της γαλακτοκομικής αγοράς. Η επιλογή αυτή δεν υπερέβη τα όρια της εξουσίας εκτιμήσεως που διέθεταν στον οικείο τομέα. Δεδομένου ότι οι εν λόγω παραγωγοί είχαν ήδη λάβει αρχική ποσότητα αναφοράς, βρέθηκαν σε μια ιδιάζουσα κατάσταση η οποία δικαιολογούσε άλλη μεταχείριση. Οι λόγοι αυτοί προκύπτουν σαφώς από τη δεύτερη, τρίτη και πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 764/89. Ο κοινοτικός νομοθέτης προέβη σε εκτίμηση αντιτιθεμένων συμφερόντων, χορηγώντας την ποσότητα αναφοράς μόνο στους παραγωγούς που δεν την είχαν ακόμη λάβει.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

66 Οι παραγωγοί SLOM III ήσαν παραγωγοί που δεν είχαν άμεσα υπαχθεί στο σύστημα του κανονισμού 1078/77, αλλά είχαν αποκτήσει μια εκμετάλλευση της οποίας ο παλαιός ιδιοκτήτης είχε δεχθεί να υπαχθεί στο σύστημα αυτό. Έστω και αν, από πλευράς του κανονισμού 857/84, το σύστημα στο οποίο υπάγονταν ήταν κοινό για όλους τους άλλους παραγωγούς SLOM, η κατάστασή τους παρουσίαζε αυτή την ιδιαιτερότητα η οποία τους διέκρινε. Λόγω αυτής της ιδιαιτερότητας, ήταν παραγωγοί SLOM, οι οποίοι, λόγω του κανονισμού 764/89, στερούνταν οποιασδήποτε ειδικής ποσότητας αναφοράς. Μόνο ύστερα από τη θέση σε ισχύ του νομοθετήματος αυτού μεταβλήθηκε η βάση του συστήματος που εφαρμοζόταν επ' αυτών χωρίς όμως η κατάσταση τους ως παραγωγών να καταστεί διαφορετική ύστερα από την απόκτηση των εκμεταλλεύσεων που βαρύνονταν με δεσμεύσεις που είχαν αναληφθεί στο πλαίσιο του κανονισμού 1078/77.

67 Το επιχείρημα των εναγομένων οργάνων ότι ο ρητός προσδιορισμός της κατηγορίας πρέπει να είναι προγενέστερος της κηρυχθείσας ως παράνομης ρυθμίσεως στερείται βάσεως. Πράγματι, μολονότι τέτοια ήταν η κατάσταση των παραγωγών SLOM I που είχαν αναλάβει δέσμευση μη εμπορίας πριν από τη θέσπιση του κανονισμού 857/84, ο οποίος λάμβανε υπόψη την κατάστασή τους, το γεγονός ότι, ύστερα από τις διαδοχικές τροποποιήσεις του κανονισμού αυτού, παρέμεινε μια μόνο κατηγορία, υπό την έννοια ότι σ' αυτή και μόνο την κατηγορία εξακολούθησε να εφαρμόζεται το παλαιό κοινό σύστημα, ουδόλως αποκλείει το να αναγνωριστεί αυτή ως χωριστή κατηγορία.

68 Εξάλλου, όπως προκύπτει από τις αποφάσεις Mulder I και Mulder II, το σύνολο των παραγωγών SLOM I και SLOM II αποτελούσε χωριστή κατηγορία παραγωγών. Καθώς οι παραγωγοί SLOM III χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι παρέμειναν στην ίδια κατάσταση με τις λοιπές ομάδες μέχρι το 1993, αυτοί αποτελούν, όπως ακριβώς και οι λοιπές ομάδες, χωριστή κατηγορία στην οποία δεν χορηγήθηκε ποσότητα αναφοράς, κατά παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου (βλ. ανωτέρω σκέψη 53).

69 Τέλος, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα που τα εναγόμενα όργανα αντλούν από το γεγονός ότι δεν υπήρξε εν προκειμένω καθολικός αποκλει-

σμός εφόσον οι παραγωγοί SLOM III μπορούσαν να παράγουν στην αρχική τους εκμετάλλευση. Πράγματι, δεδομένου ότι η σχετική συλλογιστική στηρίζεται στο γεγονός ότι οι παραγωγοί αυτοί δεν είχαν πλήρως εμποδιστεί να εμπορεύονται γάλα, τα κοινοτικά όργανα όφειλαν κατ' ανάγκη να λάβουν υπόψη τη σχέση μεταξύ των ποσοτήτων αναφοράς για την αρχική εκμετάλλευση και αυτών που αφορούσαν την εκμετάλλευση SLOM. Μη λαμβάνοντας υπόψη τη σχέση αυτή για καθέναν από τους παραγωγούς αυτούς, τα εναγόμενα όργανα κατένειμαν αυθαιρέτως, κατά τρόπο διαφορετικό όσον αφορά καθέναν από τους παραγωγούς SLOM III, τις υποχρεώσεις που απέρρεαν από την «επιτακτική ανάγκη να μη θιγεί η εύθραυστη σταθερότητα που είχε επιτευχθεί επί του παρόντος στην αγορά γαλακτοκομικών προϊόντων» (πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 764/89). Υπό τις συνθήκες αυτές, η οικονομική θυσία που προβλήθηκε ως αναγκαία για την προάσπιση αυτού του δημοσίου συμφέροντος κατανεμήθηκε κατά τρόπο αντικειμενικώς άνισο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα κοινοτικά όργανα υπερέβησαν την εξουσία εκτιμήσεως που διέθεταν εν προκειμένω.

β) Όσον αφορά τον απρόβλεπτο χαρακτήρα του ληφθέντος μέτρου και την υπέρβαση των ορίων των συνήθων οικονομικών κινδύνων

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

70 Οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι οι οικονομικές θυσίες που υπέστησαν λόγω του ότι στερήθηκαν ποσότητας αναφοράς υπερέβησαν τα όρια που έχουν γίνει δεκτά από τη νομολογία, μεταξύ άλλων, με την απόφαση Mulder II. Ισχυρίζονται ότι, ενόψει των ποσοτήτων αναφοράς που τους χορηγήθηκαν κατόπιν της προπαρατεθείσας αποφάσεως Wehrs (βλ. ανωτέρω σκέψη 11), η ζημία που υπέστησαν μεταξύ των ετών 1984 και 1993 υπήρξε σημαντική. Οι λόγοι που ώθησαν το Δικαστήριο να αποφανθεί με την απόφαση Mulder II ότι δεν υφίσταται υποχρέωση αποζημιώσεως στην περίπτωση των ειδικών ποσοτήτων αναφοράς που είχαν περιοριστεί, με τον κανονισμό 764/89, στο 60 % δεν ισχύουν, όπως είναι επόμενο, εν προκειμένω.

71 Ο ενάγων στην υπόθεση T-195/94 διατείνεται ότι η ειδική ποσότητα αναφοράς που του χορηγήθηκε το 1993 βάσει του συστήματος SLOM III αντιπροσώπευε το 23,94 % της αρχικής ποσότητας αναφοράς (βλ. ανωτέρω σκέψη 18). Υπογραμμίζει ότι αν η ζητούμενη στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας αποζημίωση υπολογιστεί βάσει της αποφάσεως Mulder II, το ποσοστό αυτό αυξάνει στο 26,3 %.

72 Στην υπόθεση Τ-202/94, ο ενάγων υποστηρίζει ότι η ειδική ποσότητα αναφοράς που έπρεπε να του έχει χορηγηθεί βάσει του συστήματος SLOM III, υπολογιζομένη σύμφωνα με τα κριτήρια της αποφάσεως Mulder II, αντιπροσώπευε το 31,4 % της αρχικής ποσότητας αναφοράς (βλ. ανωτέρω σκέψη 21). Στο υπόμνημα απαντήσεως, ισχυρίζεται ότι η πράγματι χορηγηθείσα ειδική ποσότητα αναφοράς αντιπροσώπευε το 41,67 %, πλην όμως, λαμβανομένων υπόψη των μειώσεων τις οποίες υπέστη λόγω της ισχύουσας νομοθεσίας, το ποσοστό αυτό ανέρχεται 45,55 % ή στο 49 % της αρχικής ποσότητας αναφοράς.

73 Όσον αφορά τα εναγόμενα όργανα, το γεγονός ότι οι ενάγοντες εμποδίστηκαν να συνεχίσουν την παραγωγή δεν ήταν απρόβλεπτο, ιδιαίτερα στην υπόθεση Τ-195/94, όπου ο ενάγων απέκτησε το δικαίωμα εκμεταλλεύσεως ύστερα από τη θέσπιση του κανονισμού 857/84. Εξάλλου, η αδυναμία συνεχίσεως της παραγωγής δεν υπερέβη τα όρια των συνήθως οικονομικών κινδύνων. Συναφώς, η ποσότητα αναφοράς της οποίας στερήθηκαν οι ενάγοντες παραμένει κατώτερη του 40 % του αθροίσματος της εν λόγω αρχικής και της ειδικής ποσότητας αναφοράς. Όμως το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση Mulder II ότι δεν ετίθετο ζήτημα ευθύνης της Κοινότητας λόγω μιας κάτω του 40 % μειώσεως της ποσότητας αναφοράς SLOM. Πράγματι, η κατάσταση εκείνων των παραγωγών αντιστοιχεί προς αυτήν για την οποία, με την απόφαση Mulder II, αποκλείστηκε η ευθύνη της Κοινότητας, όσον αφορά τον κανόνα του 60 % που έχει τεθεί με το άρθρο 3α, παράγραφος 2, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 764/89.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

74 Οι ενάγοντες, όπως και όλοι οι παραγωγοί SLOM III, στο πλαίσιο των οικείων εκμεταλλεύσεων SLOM, εμποδίστηκαν πλήρως στην εμπορία γάλακτος κατά την περίοδο μεταξύ του πέρατος της δεσμεύσεως που είχε αναληφθεί στο πλαίσιο του κανονισμού 1978/77 και του χρονικού σημείου κατά το οποίο, κατόπιν της προαναφερθείσας αποφάσεως Wehrs, τους χορηγήθηκε ειδική ποσότητα αναφοράς. Δεδομένου ότι η άρνηση χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς τους προβλήθηκε, αντιστοίχως, τον Απρίλιο του 1984 και τον Οκτώβριο του 1985 και δεδομένου ότι αυτή η ποσότητα αναφοράς τους χορηγήθηκε τελικώς μόλις τον Δεκέμβριο και τον Φεβρουάριο 1993, είναι βέβαιο ότι ο ενάγων υποβλήθηκε σε σημαντικότατη θυσία.

75 Αντίθετα προς όσα διατείνονται τα εναγόμενα όργανα, η θυσία αυτή δεν ήταν ούτε προβλέψιμη ούτε περιλαμβανόταν στους συνήθεις κινδύνους που είναι συμφυείς με την εν λόγω οικονομική δραστηριότητα.

76 Όσον αφορά το απρόβλεπτο της ζημίας, παρατηρείται ότι οι ενάγοντες, παραγωγοί SLOM III, βρίσκονταν στην ίδια κατάσταση με τους παραγωγούς SLOM I, και τούτο στο μέτρο όπου, σε σχέση με την εκμετάλλευση που αποτελούσε το αντικείμενο της δεσμεύσεως μη εμπορίας, είχε αποκλειστεί πλήρως και διαρκώς η χορήγηση ποσότητας αναφοράς λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84 (απόφαση Mulder II, σκέψη 17). Όπως έκρινε το Δικαστήριο, οι παραγωγοί SLOM I και SLOM III υπήρξαν θύματα ενός περιορισμού ο οποίος τους έθιγε ειδικώς λόγω αυτής της δεσμεύσεως (βλ. αποφάσεις Mulder I, σκέψη 24, και Wehrs, σκέψη 13).

77 Παρόμοια διαπίστωση επιβάλλεται έστω και αν ο νομικός τίτλος δυνάμει του οποίου οι ενάγοντες ασκούσαν τη δραστηριότητά τους στην εκμετάλλευση SLOM μετεβλήθη ύστερα από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 764/89. Εφόσον η υποκατάσταση στις δεσμεύσεις μη εμπορίας έγινε πριν από την ημερομηνία αυτή, οι παραγωγοί είχαν πράγματι δικαιολογημένη εμπιστοσύνη σχετικά με τη συνέχιση της εμπορίας μετά το πέρας αυτών των δεσμεύσεων (βλ. απόφαση Wehrs, σκέψη 13).

78 Όσον αφορά το ζήτημα της υπερβάσεως των συνήθων οικονομικών κινδύνων, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο, με την απόφαση Mulder II (σκέψη 17), έκρινε ότι στοιχειοθετείται ευθύνη της Κοινότητας λόγω του ότι δεν προβλέφθηκε ποσότητα αναφοράς για τους παραγωγούς SLOM I, πράγμα που είχε ως συνέπεια να εμποδιστούν αυτοί πλήρως στην παραγωγή τους. Αντιθέτως, το γεγονός ότι για τους παραγωγούς SLOM II είχε προβλεφθεί ποσότητα αναφοράς μειωμένη κατά 60 % αυτής που έπρεπε υπό κανονικές συνθήκες να τους έχει χορηγηθεί δεν κρίθηκε ως δυνάμενο να στοιχειοθετήσει παρόμοια ευθύνη.

79 Όπως προαναφέρθηκε (βλ. ανωτέρω σκέψη 76), η κατάσταση των εναγόντων είναι παρόμοια προς αυτή των παραγωγών SLOM I και τούτο εφόσον οι εν λόγω παραγωγοί εμποδίστηκαν πλήρως να παραγάγουν στην έκταση για την οποία ίσχυε η δέσμευση που είχαν αναλάβει να συνεχίσουν.

80 Εξάλλου, αντίθετα προς ό,τι ισχυρίζονται τα εναγόμενα όργανα, αρκετά είναι τα στοιχεία που διαφοροποιούν την κατάσταση των εναγόντων από αυτή των παραγωγών SLOM II.

81 Συναφώς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι οι επίμαχες στην απόφαση Mulder II ζημίες είχαν ήδη πλήρως επέλθει όταν το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του δικαιώματος για αποζημίωση. Πράγματι, σε όλες τις εκμεταλλεύσεις SLOM, η εμπορία γάλακτος είχε καταστεί αδύνατη κατά την περίοδο μεταξύ της εφαρμογής του κανονισμού 857/84, όπως αυτός είχε αρχικώς, και της ημερομηνίας θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 764/89 (βλ. ανωτέρω σκέψη 5). Μεταξύ της τελευταίας αυτής ημερομηνίας και της θέσεως σε εφαρμογή του κανονισμού 1639/91, η εμπορία των προϊόντων των παραγωγών SLOM I και II μειώθηκε στο 60 % της αρχικής ποσότητας αναφοράς (βλ. ανωτέρω σκέψη 6). Τελικώς, στους εν λόγω παραγωγούς χορηγήθηκε πλήρης ποσότητα αναφοράς μόλις με τον κανονισμό 1639/91 (βλ. ανωτέρω σκέψη 8).

82 Επομένως, με την απόφαση Mulder II, το Δικαστήριο δέχθηκε ότι ευθύνη της Κοινότητας δεν υφίσταται μόνο σε σχέση με έναν περιορισμό (στο 60 %), χρονικώς οριοθετημένο (για δύο περίπου έτη), της ποσότητας γάλακτος που παραδόθηκε ή πωλήθηκε κατά τους δώδεκα μήνες που προηγήθηκαν της δεσμεύσεως μη εμπορίας ή μετατροπής. Επομένως, η κατάσταση ολικής ή μερικής στερήσεως διήρκεσε το πολύ επτά έτη, μεταξύ του πέρατος των αρχικών δεσμεύσεων που είχαν αναληφθεί στο πλαίσιο του κανονισμού 1078/77 ή της εκδόσεως του κανονισμού 857/84 και της θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 1639/91. Οι παραγωγοί SLOM I και SLOM II υπέστησαν δηλαδή πλήρη αποκλεισμό για μια μεγίστη περίοδο πέντε ετών, αποκλεισμό για τον οποίο αναγνωρίστηκε η ευθύνη της Κοινότητας.

83 Εν προκειμένω, οι ενάγοντες, όπως και όλοι οι παραγωγοί SLOM III, στερήθηκαν πλήρως της ποσότητας αναφοράς που τους αναλογούσε (βλ. απόφαση

Wehrs). Η στέρηση αυτή κάλυψε το διάστημα μεταξύ της εφαρμογής επ' αυτών του κανονισμού 857/84 και της χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς, πράγμα που συνέβη μόλις ύστερα από την απόφαση Wehrs, που εκδόθηκε στις 3 Δεκεμβρίου 1992.

84 Υπό τις συνθήκες αυτές, η φύση και η διάρκεια της στερήσεως της ποσότητας αναφοράς που επιβλήθηκε στους ενάγοντες αποτελούν στοιχεία που διαφοροποιούν σαφώς την κατάστασή τους απ' αυτήν των παραγωγών ως προς τους οποίους κρίθηκε με την απόφαση Mulder II ότι υφίστατο ευθύνη της Κοινότητας.

85 Η στέρηση αυτή υπερβαίνει τα όρια των συνήθων κινδύνων που είναι συμφυείς στην εν λόγω οικονομική δραστηριότητα και μπορεί να στοιχειοθετήσει εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας.

Όσον αφορά την ύπαρξη ζημίας και αιτιώδους συναφείας

86 Οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι υπέστησαν ζημίες ως παραγωγοί στους οποίους δεν χορηγήθηκε ποσότητα αναφοράς. Τα εναγόμενα όργανα αμφισβητούν την ύπαρξη τέτοιων ζημιών, και τούτο, εφόσον οι ενάγοντες δεν μπορούσαν να αξιώσουν, δεδομένου ότι δεν ήσαν παραγωγοί, τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς.

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

87 Κατά τους ενάγοντες, από έγγραφα του γεωργικού επιμελητηρίου της Westphalen-Lippe της 19ης Ιουλίου 1991 και του γεωργικού επιμελητηρίου του Hannover της 21ης Φεβρουαρίου 1995 προκύπτει ότι αυτοί υπέστησαν ζημίες εφόσον εξακολούθησαν να διαχειρίζονται τις εκμεταλλεύσεις SLOM αφού είχαν αναλάβει να συνεχίσουν τις σχετικές δεσμεύσεις μη εμπορίας. Λόγω

απλώς της νομικής αβεβαιότητας που περιέβαλλε την κατάστασή του, ο ενάγων στην υπόθεση Τ-202/94 υπέβαλε την αίτησή του για ποσότητα αναφοράς μαζί με τη σύζυγό του.

88 Αντίθετα προς ό,τι διατείνονται τα εναγόμενα όργανα, είναι αδιάφορο το αν η ειδική ποσότητα αναφοράς ζητήθηκε για την εκμετάλλευση ως προς την οποία δεν υφίστατο η δέσμευση μη εμπορίας. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, για να χορηγηθεί εκ νέου ή να χορηγηθεί οριστικώς, μια ποσότητα αναφοράς, αρκεί να έχει παραγάγει ο αιτών την ποσότητα αυτή στην εκμετάλλευσή του και να συνεχίζει να διαχειρίζεται στο πλαίσιο αυτής, τουλάχιστον μερικώς, την εκμετάλλευση ως προς την οποία υφίσταται δέσμευση μη εμπορίας (απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1992, C-86/90, O'Brien, Συλλογή 1992, σ. I-6251). Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 9, στοιχείο δ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 3950/92 του Συμβουλίου, της 28ης Δεκεμβρίου 1992, για τη θέσπιση συμπληρωματικής εισφοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων (ΕΕ L 405, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 3950/92), μια εκμετάλλευση μπορεί να περιλαμβάνει διάφορες χωριστές γεωργικές μονάδες. Ο ενάγων στην υπόθεση Τ-202/94 είχε την πρόθεση να χρησιμοποιήσει την παλιά εκμετάλλευση SLOM για την παραγωγή γάλακτος μετά το πέρας της περιόδου μη εμπορίας. Από την έκθεση του πραγματογνώμονα που έχει επισυναφθεί στο υπόμνημα απαντήσεως προκύπτει το έπραξε πράγματι όταν του χορηγήθηκε η ποσότητα αναφοράς.

89 Τα εναγόμενα όργανα ισχυρίζονται ότι οι ενάγοντες, ανεξαρτήτως του κανόνα περί απαγορεύσεως συσσωρεύσεως του κανονισμού 764/89, δεν υπέστησαν ζημίες. Δεν είχαν δικαίωμα να λάβουν ποσότητα αναφοράς για τον λόγο ότι δεν ήσαν παραγωγοί κατά την έννοια του άρθρου 3α, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84 ούτε προσκόμισαν οποιαδήποτε απόδειξη της ιδιότητας αυτής.

90 Στην υπόθεση Τ-195/94, την ιδιότητα αυτή είχε η σύζυγος του ενάγοντος, κληρονόμος της εκμεταλλεύσεως SLOM. Ο ενάγων δεν μπορεί να στηρίζεται στη γνωμοδότηση του γεωργικού επιμελητηρίου της Westphalen-Lippe της 19ης Ιουλίου 1991 εφόσον το εν λόγω επιμελητήριο απλώς επανέλαβε τις δηλώσεις του. Ούτε άλλωστε είναι αποτελεσματική η παραπομπή στην έννοια της εκμεταλλεύσεως που δίδει ο κανονισμός 3950/92. Η έννοια αυτή στηρίζεται στην ιδέα της διαχειρίσεως ενός συνόλου μονάδων παραγωγής. Όμως, το πρόβλημα εν προκειμένω συνίσταται στο ζήτημα αν ο ενάγων είχε πράγματι διαχειριστεί την εκμετάλλευση SLOM.

91 Στην υπόθεση Τ-202/94, από τη γνωμοδότηση του γεωργικού επιμελητηρίου του Hannover της 25ης Ιανουαρίου 1990 προκύπτει ότι η σύζυγος του ενάγοντος είναι αυτή που είχε υποβάλει την αίτηση χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς. Επομένως, σ' αυτήν ανήκει, σύμφωνα με το άρθρο 3α, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84, η ιδιότητα του παραγωγού. Η βεβαίωση του γεωργικού επιμελητηρίου του Hannover της 21ης Φεβρουαρίου 1995 για την ιδιότητα ως παραγωγού του ενάγοντος δεν διαλύει όλες τις σχετικές αμφιβολίες.

92 Εν πάση περιπτώσει, ανεξαρτήτως του κανόνα περί απαγορεύσεως συσσωρεύσεως του άρθρου 3α, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84, οι ενάγοντες δεν δικαιούνταν τις ειδικές ποσότητες αναφοράς που είχαν ζητήσει από τις γερμανικές αρχές, και τούτο εφόσον στις αιτήσεις τους ανέφεραν ότι ήθελαν να παραγάγουν αυτές τις ποσότητες επί των αρχικών εκμεταλλεύσεών τους και όχι επ' αυτών που είχαν αποκτήσει. Πράγματι, η επίμαχη ρύθμιση (άρθρο 3α, παράγραφος 1, πρώτη περίπτωση, στοιχείο β', του κανονισμού) προβλέπει δικαίωμα για ειδική ποσότητα αναφοράς όσον αφορά τους παραγωγούς που αποδεικνύουν ότι μπορούν να την παραγάγουν στην εκμετάλλευσή τους. Τούτο επιρρωννύεται από την απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1991, C-44/89, von Deetzen (Συλλογή 1991, σ. 5119, σκέψη 21), όπου το Δικαστήριο έκρινε ότι η αδυναμία εμπορίας των ποσοτήτων αναφοράς δεν προσβάλλει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των παραγωγών. Όμως, οι ενάγοντες, παράγοντας την επίμαχη ποσότητα σε εκμετάλλευση διαφορετική από αυτή που είχε αποτελέσει το αντικείμενο δεσμεύσεως μη εμπορίας, προσπάθησαν να μεταβιβάσουν αυτή την ποσότητα.

93 Η εκ μέρους των εναγόντων παραπομπή στην προπαρατεθείσα απόφαση O'Brien είναι αλυσιτελής. Στην απόφαση εκείνη είχε γίνει αναφορά στο άρθρο 3α, παράγραφος 3, του κανονισμού 857/84 και όχι στην παράγραφο 1 του ιδίου άρθρου. Με την απόφαση εκείνη κρίθηκε ότι ένας παραγωγός μπορεί να αξιώσει ειδική ποσότητα αναφοράς μόνον αν συνεχίζει να διαχειρίζεται την εκμετάλλευση για την οποία ανέλαβε τη δέσμευση μη εμπορίας. Όμως, εν προκειμένω, το ζήτημα είναι αν οι ενάγοντες πράγματι διαχειρίζονταν την εκμετάλλευση SLOM και αν υπήρξε σχέση διαχειρίσεως, κατά την έννοια του κανονισμού 857/84, οσάκις η εκμετάλλευση αυτή δεν χρησιμοποιείται πλέον για γαλακτοκομική παραγωγή.

94 Αμφισβητώντας την ύπαρξη αιτιώδους συναφείας, τα εναγόμενα όργανα υποστηρίζουν, με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, ότι θα μπορούσε να έχει

χορηγηθεί στον ενάγοντα στην υπόθεση Τ-195/94 αρχική ποσότητα αναφοράς αν αυτός είχε συνεχίσει τις παραδόσεις γάλακτος το 1983 ύστερα από τη λήξη της δεσμεύσεως μη εμπορίας. Πράγματι, τόσο το άρθρο 6, παράγραφος 2, του κανονισμού 1371/84 όσο και η σχετική γερμανική νομοθεσία επέτρεπαν τη χορήγηση στους παραγωγούς αυτούς ποσότητας αναφοράς υπολογιζομένης ανάλογα με τις πραγματικές παραδόσεις τους. Επομένως, η μη χορήγηση αυτής της ποσότητας οφείλεται στον ενάγοντα και δεν υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των ζημιών που υπέστη αυτός και του κανονισμού 857/84.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

95 Στους Quiller και Heusmann χορηγήθηκε από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, αντιστοίχως στις 23 Δεκεμβρίου 1993 και την 1η Φεβρουαρίου 1993, ειδική ποσότητα αναφοράς γνωστή ως SLOM III. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του κανονισμού 2055/93, τέτοια ποσότητα χορηγείται στους παραγωγούς γάλακτος των οποίων προηγούμενη αίτηση για ποσότητα αναφοράς είχε απορριφθεί. Επομένως, για τις αρμόδιες εθνικές αρχές οι ενάγοντες ήσαν, κατά το χρονικό εκείνο σημείο, παραγωγοί στις εν λόγω γεωργικές εκμεταλλεύσεις κατά την έννοια της κοινοτικής νομοθεσίας και, ως εκ τούτου, είχαν εμποδιστεί, κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 857/84, να εμπορευθούν γάλα. Τούτο επιβεβαιώνεται από πιστοποιητικά, της 25ης Ιανουαρίου 1990 και της 19ης Ιουλίου 1991, των γεωργικών επιμελητηρίων του Hannover και της Westphalen-Lippe.

96 Αναφορικά με το επιχείρημα των εναγομένων ότι οι ενάγοντες ευθύνονται για τις ζημίες τους εφόσον είχαν ζητήσει ποσότητες αναφοράς για τις αρχικές εκμεταλλεύσεις τους και όχι για τις εκμεταλλεύσεις SLOM, πρέπει να παρατηρηθεί ότι από το άρθρο 3α, παράγραφος 1, του κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 764/89, προκύπτει ότι οι όροι σχετικά με το συγκεκριμένο τρόπο παραγωγής της ειδικής ποσότητας αναφοράς και, ιδίως, αυτός που προβλέπεται από το στοιχείο β', προϋποθέτουν τη χορήγηση τέτοιας ποσότητας. Επομένως, οι όροι αυτοί ισχύουν μόνο στην περίπτωση όπου ένας παραγωγός μπορεί να αξιώσει ειδική ποσότητα αναφοράς της οποίας η χορήγηση διέπεται από την παράγραφο 1, πρώτη και δεύτερη περίπτωση. Όμως οι ενάγοντες αποκλείστηκαν, εν πάση περιπτώσει, από τέτοια χορήγηση λόγω εφαρμογής του κανόνα περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως της δεύτερης περιπτώσεως της παραγράφου αυτής, και τούτο διότι είχαν ήδη λάβει ποσότητα αναφοράς για τις αρχικές εκμεταλλεύσεις τους.

97 Σχετικά με το επιχείρημα των εναγομένων που αντλείται, όσον αφορά την υπόθεση Τ-195/94, από την ανυπαρξία αιτιώδους συναφείας μεταξύ των ζημιών και της ενέργειας της Επιτροπής, πρέπει να σημειωθεί ότι ο κανονισμός 1371/84 άρχισε να ισχύει μόλις στις 18 Μαΐου 1984. Δεδομένου ότι η δέσμευση που αφορούσε τις εκτάσεις του ενάγοντος είχε εκπνεύσει στις 31 Μαΐου 1983, ο ενάγων δεν μπορούσε, όπως είναι επόμενο, να γνωρίζει, κατά το χρονικό εκείνο σημείο, ότι η συνέχιση της παραγωγής θα του επέτρεπε να λάβει ποσότητα αναφοράς. Μόνον κατά τον χρόνο θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 1371/84 ο ενδιαφερόμενος έλαβε γνώση της συνέπειας αυτής. Επομένως, η ερμηνεία που δίνουν τα κοινοτικά όργανα καταλήγει στο να συνδέει την απόφαση του ενάγοντος να μη συνεχίσει την παραγωγή το 1983 με ορισμένες συνέπειες οι οποίες δεν ήταν δυνατό, κατά το χρονικό εκείνο σημείο, να προβλεφθούν. Κατά συνέπεια, αυτό το επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί και δεν μπορεί να αμφισβητηθεί η ύπαρξη αιτιώδους συναφείας.

98 Εξ όλων των ανωτέρω προκύπτει ότι η Κοινότητα πρέπει να κηρυχθεί υπεύθυνη για τις ζημίες που έχουν υποστεί οι ενάγοντες.

2. *Επί της παραγραφής*

99 Πρέπει τώρα να εκτιμηθεί αν και σε ποια έκταση τίθεται ζήτημα παραγραφής όσον αφορά τις αξιώσεις των εναγόντων.

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

100 Οι ενάγοντες ισχυρίζονται ότι η προθεσμία παραγραφής δεν αρχίζει να τρέχει ούτε από το πέρας της δεσμεύσεως μη εμπορίας ούτε από τις 2 Απριλίου 1984, ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 857/84, η εφαρμογή του οποίου αποτέλεσε και την αιτία των ζημιών τους.

101 Οι ενάγοντες, μολονότι αναγνωρίζουν ότι ο κανονισμός 857/84 προκάλεσε ζημίες σε όλους τους παραγωγούς SLOM και ότι ο κανονισμός 764/89 έθιξε εκ νέου την κατάσταση των παραγωγών SLOM III, ισχυρίζονται ότι μόνον ύστερα από την ημερομηνία εκδόσεως της προπαρατεθείσας αποφάσεως Wehrs, με την οποία κηρύχθηκε ανίσχυρος ο κανονισμός 764/89, πληρώθηκαν ως προς αυτούς οι προϋποθέσεις του άρθρου 43 του Οργανισμού. Πράγματι, μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών περιλαμβάνεται η αναγνώριση του παράνομου χαρακτήρα της πράξεως που αποτέλεσε την αιτία των ζημιών, δεδομένου ότι η πράξη αυτή είναι κανόνας δικαίου. Πράγματι, δεν μπορεί να απαιτείται από έναν πολίτη να ασκήσει αγωγή αποζημιώσεως αμέσως μετά τη θέσπιση ενός παράνομου κανονισμού. Η νομική αβεβαιότητα της καταστάσεως, το τεκμήριο εγκυρότητας του κανονισμού 857/84 και, κυρίως, η ανάγκη αποκτήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς εξηγούν τη μη άσκηση αγωγής αποζημιώσεως. Ωστόσο, ο ενάγων στην υπόθεση Τ-202/94 παραδέχεται ότι μπορούσε να ασκήσει αγωγή ήδη μετά το πέρας της δεσμεύσεως ως προς την οικεία την εκμετάλλευση SLOM.

102 Αναφορικά με τη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής, οι ενάγοντες ισχυρίζονται ότι στις εκμεταλλεύσεις SLOM III δεν μπορεί να επιφυλαχθεί μεταχείριση διαφορετική από αυτήν της οποίας έχουν τύχει οι παραγωγοί SLOM I και SLOM II. Κατά συνέπεια, πρέπει να υπαχθούν, όπως άλλωστε και οι λοιποί παραγωγοί, στο σύστημα του άρθρου 8 του κανονισμού 2187/93. Εξάλλου, θα πρέπει επίσης να εφαρμοστεί στην περίπτωσή τους η ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992, με την οποία τα κοινοτικά όργανα διέκοψαν την παραγραφή, οπότε δεν μπορούν τα εναγόμενα να προτείνουν την ένσταση παραγραφής. Κατά την ημερομηνία της ανακοινώσεως αυτής, δεν είχαν εισέτι παραγραφεί τα δικαιώματά τους εφόσον η αποτελούσα την αιτία των ζημιών πράξη είναι ο κανονισμός 764/89. Ακόμα και αν υποτεθεί ότι η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει από το πέρας της περιόδου μη εμπορίας, οι μη παραγραφείσες περίοδοι άρχισαν στις 5 Αυγούστου 1987, δηλαδή πέντε έτη πριν από τις 5 Αυγούστου 1992, ημερομηνία διακοπής της παραγραφής.

103 Ο ενάγων στην υπόθεση Τ-195/94 υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, διέκοψε την παραγραφή με την επιστολή που απηύθυνε στα κοινοτικά όργανα στις 12 Ιανουαρίου 1994, στην οποία η Επιτροπή απάντησε στις 29 Μαρτίου 1994, αρνούμενη να αποκαταστήσει τις επελθούσες ζημίες. Σύμφωνα με το άρθρο 43 του Οργανισμού, η αγωγή ασκήθηκε εντός των δύο μηνών που ακολούθησαν την παραλαβή του απορριπτικού εγγράφου. Κατά το χρονικό εκείνο σημείο, τα δικαιώματα για αποζημίωση των οποίων η αιτία ήταν ο κανονισμός 764/89 δεν είχαν εισέτι παραγραφεί.

104 Ο ενάγων στην υπόθεση Τ-202/94 διατείνεται επίσης ότι η προθεσμία παραγραφής διακόπηκε ως προς αυτόν με την επιστολή προς τα κοινοτικά όργανα της 11ης Απριλίου 1991. Το άρθρο 43 του Οργανισμού δεν επιβάλλει την άσκηση προσφυγής αμέσως μετά από μια τέτοια επιστολή. Εν πάση περιπτώσει, στις απαντήσεις τους της 2ας και της 15ης Μαΐου 1991, η Επιτροπή και το Συμβούλιο δήλωσαν ρητώς ότι δεν θα επικαλεστούν την παραγραφή και ο ενάγων έδωσε εμπιστοσύνη στις δηλώσεις αυτές. Τα αποτελέσματα αυτής της παραιτήσεως δεν εξουδετερώθηκαν από τον κανονισμό 2187/93, ο οποίος δεν αποτελούσε πράξη απευθυνόμενη άμεσα και ατομικά στον ενάγοντα, οπότε δεν μπορούσε αυτός να τον προσβάλει. Εξάλλου, ο ενάγων με επιστολή της 13ης Ιανουαρίου 1994, ρώτησε τα κοινοτικά όργανα αν εμμένουν στην παραίτησή τους. Μόνον η Επιτροπή, με έγγραφο της 29ης Μαρτίου 1994, απάντησε ότι αρνείται να αποζημιώσει τους παραγωγούς SLOM III. Στο μέτρο που το τελευταίο αυτό έγγραφο περιελάμβανε απόρριψη, η αγωγή ασκήθηκε εντός της προβλεπόμενης από το άρθρο 43 του Οργανισμού προθεσμίας.

105 Τα εναγόμενα θεωρούν ότι οι αξιώσεις των εναγόντων έχουν παραγραφεί και ότι, όπως είναι επόμενο, οι αγωγές είναι απαράδεκτες. Υπενθυμίζουν ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου και το άρθρο 43 του Οργανισμού, η προθεσμία παραγραφής αρχίζει να τρέχει αφ' ης στιγμής πληρωθούν όλες οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση αποζημιώσεως και, όταν την αιτία της ευθύνης αποτελεί κανονιστική πράξη, αφ' ης στιγμής επέλθουν οι συνέπειες της πράξεως αυτής [αποφάσεις της 27ης Ιανουαρίου 1982, 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 και 5/81, Birra Wührer κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 85, σκέψη 10 (στο εξής: απόφαση Birra Wührer), και 51/81, De Franceschi κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1982, σ. 117, σκέψη 10 (στο εξής: απόφαση De Franceschi)].

106 Εν προκειμένω, η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει, στην υπόθεση Τ-195/94, στις 2 Απριλίου 1984, ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 857/84 και, στην υπόθεση Τ-202/94, στις 9 Οκτωβρίου 1985, ημερομηνία λήξεως της περιόδου μη εμπορίας. Κατά τις ημερομηνίες αυτές συγκεντρώθηκαν οι προϋποθέσεις του άρθρου 215: την ευθύνη της Κοινότητας είχε επισύρει ένα νομοθετικό κείμενο, ο κανονισμός 857/84, στην αρχική του μορφή, ο οποίος στη συνέχεια κηρύχθηκε ανίσχυρος με την απόφαση Mulder I, στο μέτρο που παραβίασε κατάφωρα την υπέρτερη αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

107 Η προβαλλόμενη από τους ενάγοντες ζημία οφείλεται στο γεγονός ότι δεν έλαβαν ποσότητες αναφοράς για τις εκμεταλλεύσεις SLOM που είχαν αναλάβει. Όμως, εν προκειμένω ούτε η απόκτηση αυτών των εκμεταλλεύσεων από τους ενάγοντες ούτε ο κανονισμός 764/89, με τον οποίο προστέθηκε το άρθρο 3α στον κανονισμό 857/84, μετέβαλαν σε βάρος των εναγόντων αυτή την έννομη κατάσταση. Επομένως, ήδη από της θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 857/84 μπορούσαν οι ενάγοντες να ζητήσουν να διαπιστωθεί ο παράνομος χαρακτήρας του. Το τεκμήριο νομιμότητας που χαρακτηρίζει κάθε κανονισμό δεν εμποδίζει τους επιχειρηματίες να ζητούν τη διαπίστωση του παράνομου χαρακτήρα του (απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 101/78, Granaria, Συλλογή τόμος 1979/Ι, σ. 307, σκέψη 5). Αυτό ακριβώς έκαναν οι προσφεύγοντες στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις Mulder I και Wehrs, όπου, αντίθετα προς τους ενάγοντες, δεν θέλησαν να αποφύγουν τους συνδεόμενους με την άσκηση μιας αγωγής κινδύνους.

108 Στη συνέχεια, τα εναγόμενα αμφισβητούν τον ισχυρισμό των εναγόντων ότι η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει μετά τις 2 Απριλίου 1984 και τις 9 Οκτωβρίου 1985 αντιστοίχως (βλ. ανωτέρω σκέψη 106). Πρώτον, δεν είναι δυνατό να ληφθεί ως ημερομηνία ενάρξεως της προθεσμίας αυτής η 28η Απριλίου 1988, ημερομηνία κατά την οποία το Δικαστήριο κήρυξε, με την απόφαση Mulder I, μερικώς ανίσχυρο τον κανονισμό 857/84. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, για να αρχίσει να τρέχει μια προθεσμία παραγραφής, πρέπει ο υποστάς ζημία να έλαβε ή να μπορούσε να λάβει γνώση του γενεσιουργού της ζημίας αυτής γεγονότος (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 1985, 145/83, Adams κατά Επιτροπής (Συλλογή 1985, σ. 3539, σκέψη 50) και όχι του παράνομου χαρακτήρα του. Δεύτερον, η περίοδος παραγραφής δεν μπορεί να εξαρτάται από τον κανονισμό 764/89 με τον οποίο θεσπίστηκε ο κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως και κατέστη αυτόνομη η κατάσταση των παραγωγών SLOM III. Ο κανονισμός αυτός δεν επιδείνωσε την κατάσταση των εναγόντων σε σχέση με αυτήν που υφίστατο ύστερα από την έκδοση του κανονισμού 857/84, όπως αυτός είχε αρχικώς, και τούτο εφόσον ο εν λόγω κανονισμός ήδη απέκλειε, αφότου είχε τεθεί σε ισχύ, τη χορήγηση ποσοτήτων αναφοράς για τις εκμεταλλεύσεις SLOM των εναγόντων. Τρίτον, η παραγραφή δεν άρχισε να τρέχει ούτε από τις 3 Δεκεμβρίου 1992, ημερομηνία της αποφάσεως Wehrs, και τούτο εφόσον η γενεσιουργός της ζημίας των εναγόντων αιτία ήταν το σύστημα που είχε θεσπιστεί με τους κανονισμούς 857/84 και 764/89 και όχι η αναγνώριση του παράνομου χαρακτήρα τους.

109 Τα εναγόμενα αμφισβητούν επίσης ότι η προθεσμία παραγραφής, όσον αφορά τους ενάγοντες, ανανεώνεται καθημερινά. Έστω και αν το άρθρο 8 του κανονισμού 2187/93 ορίζει έτσι, μια τέτοια λύση δεν πρέπει κατ' ανάγκη να χρησιμεύσει ως βάση για την ερμηνεία του άρθρου 43 του Οργανισμού.

110 Τα εναγόμενα ισχυρίζονται ακόμη ότι δεν αντίκειται προς την ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992 η εκ μέρους τους προβολή ενστάσεως απαραδέκτου λόγω παραγραφής. Στο σημείο 2 της ανακοινώσεως αυτής διευκρινίζεται ότι η δέσμευση μη προβολής της παραγραφής ισχύει μόνο κατά το μέτρο που το δικαίωμα για αποζημίωση δεν είχε ήδη, κατά την ημερομηνία της ανακοινώσεως, παραγραφεί. Εν πάση περιπτώσει, η ανακοίνωση αυτή αφορά μόνο τις εκμεταλλεύσεις SLOM I και SLOM II, πράγμα που αποδεικνύεται, αφενός, από την αναφορά που γίνεται στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Mulder II, η οποία αφορούσε μόνο αυτές τις κατηγορίες παραγωγών και, αφετέρου, από το γράμμα του σημείου 1 της ανακοινώσεως, που αφορά τους παραγωγούς στους οποίους δεν χορηγήθηκε ποσότητα αναφοράς κατόπιν της συμμετοχής τους στο προβλεπόμενο από τον κανονισμό 1078/77 σύστημα.

111 Αναφορικά με τη διακοπή της παραγραφής, τα εναγόμενα υποστηρίζουν, στην υπόθεση Τ-195/94, ότι η επιστολή που ο ενάγων απηύθυνε στην Επιτροπή στις 12 Ιανουαρίου 1994 δεν διέκοψε την παραγραφή, και τούτο εφόσον η αγωγή δεν ασκήθηκε εντός της προθεσμίας των δύο μηνών που προβλέπεται από το άρθρο 43, τρίτη φράση, του Οργανισμού. Η προθεσμία αυτή δεν είχε αρχίσει να τρέχει από την ημερομηνία της απαντήσεως της Επιτροπής στην επιστολή με την οποία ο ενάγων είχε προβάλει το δικαίωμά του αλλά ήδη από την ημερομηνία παραλαβής της επιστολής. Επομένως, δεδομένου ότι, εν προκειμένω, η αγωγή ασκήθηκε μετά την εκπνοή της προθεσμίας αυτής, η επιστολή της 12ης Ιανουαρίου 1994 δεν διέκοψε την παραγραφή.

112 Στην υπόθεση Τ-202/94, τα εναγόμενα υποστηρίζουν επίσης ότι με την επιστολή του ενάγοντος της 11ης Απριλίου 1991 δεν διακόπηκε η παραγραφή εφόσον η αγωγή δεν ασκήθηκε εντός της τασσομένης από το άρθρο 43 του Οργανισμού προθεσμίας. Στις απαντήσεις τους της 2ας και 15ης Μαΐου 1991, η Επιτροπή και το Συμβούλιο παραιτήθηκαν από την προβολή της παραγραφής μόνο κατά το μέτρο που τα εν λόγω δικαιώματα δεν είχαν εισέτι παραγραφεί. Δεδομένου ότι η προθεσμία άρχισε να τρέχει από τις 9 Οκτωβρίου 1985 (βλ. ανωτέρω σκέψη 106), η παραγραφή επήλθε στις 9 Οκτωβρίου 1990, δηλαδή πριν από την επιστολή που είχε αποστείλει ο ενάγων. Εξάλλου, η παραίτηση από την προβολή της παραγραφής έπαυσε να ισχύει τρεις μήνες ύστερα από την έκδοση της αποφάσεως Mulder II, στις 19 Μαΐου 1992, χωρίς ο ενάγων να έχει ασκήσει αγωγή κατά την περίοδο αυτή. Εν προκειμένω, είναι παράλογο το επιχείρημα του ενάγοντος ότι η παραίτηση ίσχυε μέχρι την απόφαση περί του ποσού της αποζημιώσεως που θα εκδοθεί κατόπιν της αποφάσεως Mulder II· η τελευταία αυτή απόφαση ρύθμισε όλα τα σημαντικά ζητήματα σχετικά με την ευθύνη, μόνο σημείο που απασχολούσε όλους τους ενδιαφερομένους.

113 Εν συμπεράσματι, τα εναγόμενα φρονούν ότι, δεδομένου ότι η παραγραφή άρχισε να τρέχει από τις 2 Απριλίου 1984 και τις 9 Οκτωβρίου 1985, τα δικαιώματα των εναγόντων παραγράφηκαν, αντιστοίχως, τη 2α Απριλίου 1989 και την 9η Οκτωβρίου 1990. Οπωσδήποτε, η παραγραφή αφορά, στην υπόθεση Τ-195/94, όλα τα δικαιώματα που είχαν γεννηθεί πριν από τις 24 Μαΐου 1989, ημερομηνία κατά πέντε έτη προγενέστερη αυτής της 24ης Μαΐου 1994, ημερομηνίας ασκήσεως της αγωγής. Όσον για την υπόθεση Τ-202/94, είναι παραγεγραμμένα τα δικαιώματα του ενάγοντος που γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιουνίου 1989, δηλαδή πέντε και πλέον έτη πριν από την άσκηση της αγωγής.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

114 Η προβλεπόμενη στο άρθρο 43 του Οργανισμού προθεσμία παραγραφής δεν μπορεί να αρχίσει να τρέχει πριν συντρέξουν όλες οι προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση αποζημιώσεως, και, ιδίως, στις περιπτώσεις όπου η ευθύνη απορρέει από κανονιστική πράξη, πριν παραχθούν τα ζημιογόνα αποτελέσματα της πράξεως αυτής (προπαρατεθείσες αποφάσεις Birra Wührer και De Franceschi, σκέψεις 10· απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Απριλίου 1997, Τ-20/94, Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-595, σκέψη 107).

115 Προκειμένου να κριθεί αν έχουν παραγραφεί τα δικαιώματα των εναγόντων, πρέπει, κατ' αρχάς, να προσδιοριστεί η ημερομηνία επελεύσεως της ζημίας και στη συνέχεια η ημερομηνία κατά την οποία επήλθε η διακόπτουσα την παραγραφή πράξη.

116 Εν προκειμένω, ζημία επήλθε από την ημέρα κατά την οποία, ύστερα από την λήξη των δεσμεύσεων μη εμπορίας στις οποίες είχαν υποκατασταθεί οι ενάγοντες, οι τελευταίοι θα μπορούσαν να έχουν παραδώσει το παραχθέν στις οικείες εκμεταλλεύσεις SLOM γάλα, αν δεν είχαν απορριφθεί, κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 857/84, οι αιτήσεις τους για τη χορήγηση ποσότητας αναφοράς.

117 Συναφώς, πρέπει να απορριφθεί το επιχείρημα των εναγόντων ότι η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει μόνον ύστερα από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού 764/89 με τον οποίο θεσπίστηκε, κατόπιν τροποποιήσεως του κανονισμού 857/84, ο κανόνας περί απαγορεύσεως της σωρεύσεως. Πράγματι, μολονότι η κατάσταση της κατηγορίας των εν λόγω παραγωγών κατέστη αυτόνομη μόνον ύστερα από τη θέσπιση του κανόνα αυτού (βλ. ανωτέρω σκέψη 66), αυτό υπήρξε απλώς η συνέπεια της καθιερώσεως ενός νέου συστήματος γι' αυτούς τους παραγωγούς SLOM στους οποίους χορηγήθηκε, από το χρονικό εκείνο σημείο, ειδική ποσότητα αναφοράς. Αντιθέτως, η κατάσταση των παραγωγών SLOM III παρέμεινε η ίδια, υπό την έννοια ότι, έστω και αν ενέπιπταν στο άρθρο 3α που προστέθηκε στον κανονισμό 857/84, ο νέος κανόνας είχε ως μόνο αποτέλεσμα τη διατήρηση, όσον αφορά τους παραγωγούς αυτούς, του προηγουμένου συστήματος ολικού αποκλεισμού από την εμπορία.

118 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι ενάγοντες υπέστησαν ζημίες λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84, στην αρχική του μορφή, και ότι οι ζημίες αυτές συνεχίστηκαν ύστερα από την προσθήκη του άρθρου 3α στον κανονισμό αυτό με τον κανονισμό 764/89. Εξ αυτού προκύπτει ότι η αποτελούσα την αιτία των ζημιών των εναγόντων πράξη είναι ο κανονισμός 857/84. Δεδομένου ότι ο κανονισμός 764/89 είναι άσχετος με τη γένεση των ζημιών, ουδεμία ασκεί επιρροή όσον αφορά την προθεσμία παραγραφής.

119 Επομένως, οι ενάγοντες υπέστησαν ζημίες κατά την ημερομηνία εφαρμογής επ' αυτών του κανονισμού 857/84, πράγμα που, εξάλλου, επιβεβαιώνεται από το χρονικό σημείο από το οποίο ζητούν να αποζημιωθούν (βλ. ανωτέρω σκέψεις 35 και 37). Όσον αφορά την υπόθεση Τ-195/94, η ημερομηνία αυτή είναι η ημερομηνία θέσεως σε ισχύ του κανονισμού, δηλαδή η 2α Απριλίου 1984, δεδομένου ότι, έστω και αν η δέσμευση μη εμπορίας είχε ήδη λήξει, τότε μόνο αντιτάχθηκε στον προσφεύγοντα η άρνηση χορηγήσεως ποσότητας αναφοράς. Όσον αφορά την υπόθεση Τ-202/94, η ημερομηνία αυτή είναι η 9η Οκτωβρίου 1985, επόμενη ημέρα της λήξεως της δεσμεύσεως μη εμπορίας στην οποία υποκαταστάθηκε ο ενάγων.

120 Στη συνέχεια, πρέπει να εξεταστεί το ζήτημα αν η συνδρομή των προϋποθέσεων από τις οποίες εξαρτάται η υποχρέωση της Κοινότητας για αποζημίωση, που προσδιορίζει το χρονικό σημείο ενάρξεως της προθεσμίας

παραγραφής, πραγματοποιήθηκε κατά την ημερομηνία εμφανίσεως της ζημίας, όπως αυτή προσδιορίστηκε ανωτέρω, σύμφωνα με τις αποφάσεις Birra Wührer και De Franceschi και όπως ισχυρίζονται τα εναγόμενα, ή μήπως αυτή πραγματοποιήθηκε κατά τις ημερομηνίες εκδόσεως των αποφάσεων Mulder I και Wehrs, με τις οποίες αναγνωρίστηκε, αντιστοίχως, το ανίσχυρο του κανονισμού 857/84, όπως αυτός είχε αρχικώς και όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 764/89, όπως υποστηρίζουν οι ενάγοντες.

121 Το επιχείρημα των εναγόντων είναι κατ' ουσίαν ότι η γνώση του παράνομου χαρακτήρα της ζημιογόνου πράξεως είναι μια από τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτάται η ευθύνη της Κοινότητας και των οποίων η συνδρομή αποτελεί, δυνάμει των αποφάσεων Birra Wührer και De Franceschi, το χρονικό σημείο ενάρξεως της προθεσμίας παραγραφής. Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το επιχείρημα αυτό, η προθεσμία του άρθρου 43 του Οργανισμού δεν μπορεί να αρχίσει να τρέχει πριν από την αναγνώριση του παράνομου χαρακτήρα.

122 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του αυτόνομου χαρακτήρα της αγωγής αποζημιώσεως σε σχέση με την προσφυγή ακυρώσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Zuckerfabrik Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, καθώς και διάταξη του Δικαστηρίου της 21ης Ιουνίου 1993, C-257/93, Van Parijs κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3335, σκέψεις 14 και 15), η στηριζόμενη στο άρθρο 215 της Συνθήκης αγωγή δεν απαιτείται κατ' ανάγκη να συνοδεύει ούτε να έχει προηγηθεί αυτής προσφυγή με αντικείμενο την ακύρωση ή την αναγνώριση ανισχύρου, πράγμα που παρέχει, όπως είναι επόμενο, αυξημένη προστασία στους πολίτες (προπαρατεθείσα απόφαση Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 128). Εξ αυτού έπεται ότι η ακύρωση του κανονισμού 857/84 ή η αναγνώριση του ανισχύρου του δεν αποτελεί αναγκαίο για την αποζημίωση των εναγόντων προηγούμενο και ότι οι τελευταίοι μπορούσαν, επομένως, να ασκήσουν την αγωγή τους κατά της Κοινότητας μόλις άρχισαν να υφίστανται ζημίες κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 857/84, όπως αυτός είχε αρχικώς (βλ. επίσης απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Απριλίου 1997, Τ-554/93, Saint και Murray κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-563, σκέψη 81).

123 Υπό τις συνθήκες αυτές, η συνδρομή των προϋποθέσεων από τις οποίες εξηρτάτο η ευθύνη της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε κατά την ημερομηνία κατά την οποία εφαρμόστηκε επί των εναγόντων ο κανονισμός 857/84 (βλ. ανωτέρω σκέψη 119). Ως εκ τούτου, η προθεσμία παραγραφής άρχισε να τρέχει από την ημερομηνία αυτή.

124 Τα εναγόμενα δεν μπορούν να υποστηρίξουν ότι οι αξιώσεις των εναγόντων έχουν παραγραφεί στο σύνολό τους πέντε έτη ύστερα από την έναρξη της προθεσμίας παραγραφής.

125 Πράγματι, οι ζημίες τις οποίες η Κοινότητα οφείλει να αποκαταστήσει δεν είναι ζημίες που επήλθαν ακαριαίως. Οι ζημίες αυτές συνεχίστηκαν καθημερινώς για ορισμένη περίοδο, λόγω της διατηρήσεως σε ισχύ παρανόμου πράξεως, εφ' όσον χρόνο ήταν αδύνατο για τους ενάγοντες να λάβουν ποσότητα αναφοράς και, επομένως να παραδώσουν γάλα. Κατά συνέπεια, με βάση την ημερομηνία της συνιστώσας διακοπή πράξεως, η παραγραφή του άρθρου 43 του Οργανισμού καλύπτει την περίοδο που είναι πλέον των πέντε ετών προγενέστερη της ημερομηνίας αυτής, ενώ δεν θίγει τα δικαιώματα που γεννήθηκαν μεταγενέστερα (προπαρατεθείσα απόφαση Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 132).

126 Αναφορικά με τη διακοπή της προθεσμίας παραγραφής, πρέπει, πρώτον, να εξεταστούν τα κοινά και στις δύο αγωγές επιχειρήματα που αντλούνται από την εφαρμογή εν προκειμένω της ανακοινώσεως της 5ης Αυγούστου 1992 και του κανονισμού 2187/93 και στη συνέχεια πρέπει να αναλυθούν τα αποτελέσματα των προβαλλομένων σε κάθε μία από τις αγωγές πράξεων με τις οποίες επήλθε διακοπή της παραγραφής.

127 Το επιχείρημα σύμφωνα με το οποίο οι ενάγοντες επωφελήθηκαν της ανακοινώσεως της 5ης Αυγούστου 1992 πρέπει να απορριφθεί. Πράγματι, με την ανακοίνωση εκείνη, τα κοινοτικά όργανα ανέλαβαν τη δέσμευση να μην επικαλεστούν την παραγραφή έναντι των παραγωγών υπέρ των οποίων, με την απόφαση Mulder II, είχε αναγνωριστεί δικαίωμα αποζημιώσεως. Το προσωπικό πεδίο εφαρμογής της πράξεως αυτής είχε δηλαδή περιοριστεί στους παραγωγούς οι οποίοι δεν είχαν λάβει ποσότητα αναφοράς κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 857/84, στην αρχική του μορφή, πλην όμως την έλαβαν κατόπιν του κανονισμού 764/89. Επομένως, η εν λόγω ανακοίνωση απευθυνόταν μόνο στους παραγωγούς SLOM I και SLOM II. Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι η ιδιαίτερη κατάσταση των παραγωγών SLOM III δεν εξετάστηκε με την απόφαση Mulder II, οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούσαν να επωφεληθούν από την εις βάρος των κοινοτικών οργάνων απόφαση. Κατά συνέπεια, η ανακοίνωση της 5ης Αυγούστου 1992 δεν τους αφορούσε ούτε εμπόδιζε τα κοινοτικά όργανα να επικαλεστούν την παραγραφή έναντι των εναγόντων.

128 Ούτε άλλωστε μπορούν οι παραγωγοί SLOM III να επωφεληθούν από τον κανονισμό 2187/93 και, ιδίως, από τις διατάξεις του άρθρου 8 σχετικά με τη διακοπή της παραγραφής. Επί του σημείου αυτού, αρκεί να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο του 2, ο κανονισμός αυτός εφαρμόζεται μόνο στους παραγωγούς στους οποίους χορηγήθηκαν ειδικές ποσότητες αναφοράς κατ' εφαρμογήν των κανονισμών 764/89 και 1639/91. Δεδομένου ότι οι ενάγοντες δεν βρέθηκαν σε τέτοια κατάσταση, δεν μπορούν, όπως είναι επόμενο, να επικαλεστούν τον κανονισμό 2187/93.

129 Το γεγονός ότι ο κανονισμός αυτός δεν εφαρμόζεται επ' αυτών δεν συνιστά παραβίαση της αρχής της ισότητας. Η παραβίαση της αρχής αυτής προϋποθέτει την διαφορετική μεταχείριση παρόμοιων καταστάσεων (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, Τ-143/89, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-917, σκέψη 55). Όπως, όμως προαναφέρθηκε (σκέψεις 127 και 128), η κατάσταση των παραγωγών SLOM III ήταν διαφορετική αυτής των ωφεληθέντων από τον κανονισμό 2187/93. Εν πάση περιπτώσει, όπως το Πρωτοδικείο έχει κρίνει (αποφάσεις της 16ης Απριλίου 1997, Τ-541/93, Connaughton κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1997, σ. II-549, σκέψη 35, και προπαρατεθείσα απόφαση Saint και Murray κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 41), ο κανονισμός αυτός έχει τη φύση μιας συμβιβαστικής προτάσεως η οποία απλώς παρέχει μια πρόσθετη δυνατότητα να λάβουν αποζημίωση οι παραγωγοί στους οποίους είχε αναγνωριστεί αυτό το δικαίωμα.

130 Όσον αφορά τις συνιστώσες διακοπή της παραγραφής πράξεις, διαπιστώνεται ότι, στην υπόθεση Τ-195/94, ο ενάγων απηύθυνε μόνο στην Επιτροπή, στις 12 Ιανουαρίου 1994, επιστολή με την οποία αξίωσε αποζημίωση για τις ζημίες που είχε υποστεί μεταξύ 2ας Απριλίου 1984 και της ημερομηνίας χορηγήσεως οριστικής ποσότητας αναφοράς. Με έγγραφο της 29ης Μαρτίου 1994, η Επιτροπή προέβαλε άρνηση στο αίτημα αυτό. Το Συμβούλιο δεν ισχυρίστηκε ότι η διακοπή δεν μπορούσε να αντιταχθεί κατ' αυτού.

131 Δεδομένου ότι η αγωγή ασκήθηκε στις 20 Μαΐου 1994, δηλαδή λιγότερο από δύο μήνες ύστερα από το έγγραφο της Επιτροπής της 29ης Μαρτίου, η προθεσμία παραγραφής διεκόπη στις 12 Ιανουαρίου 1994, σύμφωνα με το άρθρο 43 του Οργανισμού.

132 Το επιχείρημα των εναγομένων οργάνων με το οποίο σκοπείται να καταδειχθεί ότι η αγωγή έπρεπε να ασκηθεί εντός δύο μηνών ύστερα από το έγγραφο της 12ης Ιανουαρίου 1994 στερείται παντελώς βάσεως. Η αναφορά που περιέχει η τελευταία φράση του άρθρου 43 του Οργανισμού στα άρθρα 173 και 175 της Συνθήκης έχει ως αποτέλεσμα την εφαρμογή, όσον αφορά τη διακοπή της παραγραφής, των κανόνων υπολογισμού των προθεσμιών που προβλέπονται από τις διατάξεις αυτές. Δεδομένου ότι η Επιτροπή απάντησε δύο και πλέον μήνες ύστερα από την επιστολή του ενάγοντος, αλλά εντός της προθεσμίας αμφισβητήσεως μιας σιωπηρής απορρίψεως, με την απάντηση αυτή άρχισε να τρέχει νέα προθεσμία προσφυγής (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 1ης Απριλίου 1993, C-25/91, Pesqueras Echebastar κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-1719). Επομένως, δεδομένου ότι το δικόγραφο της αγωγής κατατέθηκε πριν από τη λήξη αυτής της δεύτερης προθεσμίας, η διακοπή της παραγραφής επήλθε στις 12 Ιανουαρίου 1994.

133 Σύμφωνα με τη νομολογία (αποφάσεις Birra Wührer και De Franceschi, σκέψη 10, Hartmann κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 140, και Saint και Murray κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 93), η περίοδος ως προς την οποία οφείλεται αποζημίωση αντιστοιχεί στα πέντε έτη που προηγούνται της ημερομηνίας διακοπής της παραγραφής. Επομένως, η εν λόγω περίοδος περιλαμβάνεται μεταξύ της 12ης Ιανουαρίου 1989 και της 28ης Ιουλίου 1993, ημερομηνίας χορηγήσεως στον ενάγοντα ποσότητας αναφοράς.

134 Όσον αφορά την υπόθεση T-202/94, επισημαίνεται, πρώτον, ότι στις 11 Απριλίου 1994, ο ενάγων απευθύνθηκε στο Συμβούλιο και την Επιτροπή για να ζητήσει αποζημίωση για τις ζημίες που είχε μέχρι τότε υποστεί. Στις απαντήσεις τους της 2ας και της 15ης Μαΐου 1991, τα κοινοτικά όργανα, αρνούμενα την ύπαρξη ευθύνης τους, ανέλαβαν την υποχρέωση να μη προβάλουν παραγραφή επί τρεις μήνες από της δημοσιεύσεως της αποφάσεως Mulder II. Όμως, η υποχρέωση αυτή κάλυπτε μόνο τα δικαιώματα που δεν είχαν παραγραφεί κατά την ημερομηνία των εν λόγω εγγράφων.

135 Αντίθετα προς ό,τι διατείνεται ο ενάγων, αυτή η ανταλλαγή εγγράφων δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως αναφορά στην απόφαση που θα εκδώσει το Δικαστήριο κατόπιν της αποφάσεως στην υπόθεση Mulder II. Με την απόφαση εκείνη λύθηκαν τα σχετικά με την ύπαρξη κοινοτικής ευθύνης ζητήματα. Όπως προκύπτει από το διατακτικό της αποφάσεως εκείνης, το μόνο που μένει να προσδιοριστεί είναι το ποσό της αποζημιώσεως. Επομένως, τα έγγραφα των οργάνων της 2ας και της 15ης Μαΐου 1991 αφορούσαν την απόφαση Mulder II.

136 Εξάλλου, με τα έγγραφα αυτά, τα κοινοτικά όργανα παραιτήθηκαν από την προβολή της παραγραφής για τη μνημονευομένη σ' αυτά περίοδο. Ενόψει των εν λόγω εγγράφων, σκοπός τους ήταν να αποφευχθεί η άμεση άσκηση αγωγής [«Par souci d'économie de procédure, le Conseil/la Commission (...) est néanmoins disposé(e) à ne pas invoquer la prescription (...)»] [«Παρ' όλ' αυτά, χάριν της οικονομίας της διαδικασίας, το Συμβούλιο/η Επιτροπή είναι διατεθειμένοι να μη προβάλουν/ει την παραγραφή»]. Τούτο ήταν σύμφωνο προς την πρακτική των οργάνων κατά την εποχή εκείνη η οποία συνίστατο στην αποστολή παρομοίων εγγράφων στους παραγωγούς οι οποίοι τους ζητούσαν αποζημίωση για τις ζημίες που είχαν υποστεί.

137 Επομένως, πρέπει να προσδιοριστούν τα αποτελέσματα της αναληφθείσας από τα κοινοτικά όργανα δεσμεύσεως που ώθησε τους παραγωγούς να μην ασκήσουν αγωγή με αντάλλαγμα τη μη προβολή της παραγραφής.

138 Δεν μπορεί να γίνει δεκτό, όπως ισχυρίζονται τα κοινοτικά όργανα, ότι λόγω του γεγονότος και μόνον ότι ο ενάγων δεν άσκησε αγωγή εντός της προβλεπομένης από το άρθρο 43 του Οργανισμού προθεσμίας, ύστερα από την παρέλευση τριών μηνών από τη δημοσίευση της αποφάσεως Mulder II, μπορεί να του αντιταχθεί η επανέναρξη της προθεσμίας παραγραφής κατά την ημερομηνία των εγγράφων της 2ας και της 15ης Μαΐου 1991, ως εάν δεν είχε μεσολαβήσει η δέσμευση των οργάνων. Πράγματι, η δέσμευση αυτή ήταν μονομερής πράξη των οργάνων με σκοπό να αποτραπεί ο ενάγων από την άσκηση αγωγής. Επομένως, τα εναγόμενα δεν μπορούν να επικαλεστούν το γεγονός ότι ο ενάγων υιοθέτησε μια συμπεριφορά από την οποία αυτά και μόνο ωφελήθησαν.

139 Υπό τις συνθήκες αυτές, η προθεσμία παραγραφής ανεστάλη κατά την περίοδο μεταξύ της 7ης Μαΐου 1991, ημερομηνίας παραλαβής του εγγράφου που η Επιτροπή είχε απευθύνει στον ενάγοντα, και της 17ης Σεπτεμβρίου 1992, δηλαδή μετά την πάροδο τριών μηνών από τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, της 17ης Ιουνίου 1992, του διατακτικού της αποφάσεως Mulder II.

140 Δεύτερον, πρέπει να προσδιοριστεί η ημερομηνία διακοπής της προθεσμίας παραγραφής. Συναφώς, διαπιστώνεται ότι ο ενάγων απηύθυνε στην Επιτροπή, στις 13 Ιανουαρίου 1994, επιστολή με την οποία της ζήτησε να επιβεβαιώσει ότι εμμένει στην παραίτηση από την προβολή της παραγραφής, μέχρι

τη δημοσίευση της αποφάσεως που θα εκδώσει το Δικαστήριο επί του ποσού των αποζημιώσεων, κατόπιν της αποφάσεως Mulder II. Με έγγραφο της 29ης Μαρτίου 1994, το οποίο ελήφθη στις 5 Απριλίου 1994, η Επιτροπή απάντησε ότι η Κοινότητα δεν ήταν υπεύθυνη για τις ζημίες του ενάγοντος.

141 Δεδομένου ότι το δικόγραφο της αγωγής κατατέθηκε εντός δύο μηνών από της παραλαβής της απαντήσεως αυτής και δεδομένου ότι το έγγραφο της 13ης Ιανουαρίου 1994 πρέπει να θεωρηθεί ως αίτηση, κατά την έννοια του άρθρου 43 του Οργανισμού, προς τα κοινοτικά όργανα, η παραγραφή διεκόπη κατά την τελευταία αυτή ημερομηνία.

142 Υπό τις συνθήκες αυτές και σύμφωνα με τη νομολογία (βλ. ανωτέρω σκέψη 133), η περίοδος για την οποία οφείλεται αποζημίωση στην υπόθεση Τ-202/94 θα έπρεπε να αρχίσει κατ' αρχήν να τρέχει πέντε έτη πριν από την ημερομηνία της συνιστώσας διακοπή πράξεως για να περατωθεί την 1η Φεβρουαρίου 1993, ημερομηνία χορηγήσεως ειδικής ποσότητας αναφοράς. Όμως, δεδομένου ότι η παραγραφή είχε ανασταλεί μεταξύ της 7ης Μαΐου 1991 και της 17ης Σεπτεμβρίου 1992 (βλ. ανωτέρω σκέψη 139), δηλαδή επί δεκαέξι μήνες και δέκα ημέρες, η περίοδος για την οποία οφείλεται αποζημίωση είναι η περίοδος μεταξύ της 3ης Σεπτεμβρίου 1987 και της 31ης Ιανουαρίου 1993.

3. *Όσον αφορά το ύψος των αποζημιώσεων*

143 Κατά τη συνεκδίκαση των υποθέσεων, οι διάδικοι κλήθηκαν να ασχοληθούν με το πρόβλημα της υπάρξεως δικαιώματος για αποζημίωση.

144 Κατά συνέπεια, έστω και αν οι ενάγοντες προσδιόρισαν αριθμητικώς, με τα υπομνήματά τους, το ύψος της αποζημιώσεως που ζητούν (βλ. ανωτέρω σκέψεις 35 και 37), οι διάδικοι δεν διατύπωσαν άποψη ειδικώς επί του ποσού της αποζημιώσεως για την περίοδο που δέχεται το Πρωτοδικείο.

145 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Πρωτοδικείο καλεί τους διαδίκους να συμφωνήσουν επί του σημείου αυτού εντός δώδεκα μηνών, υπό το φως της παρούσας αποφάσεως και των κρίσεων που διατυπώθηκαν με την απόφαση Mulder II όσον αφορά τον τρόπο υπολογισμού της ζημίας. Ελλείψει συμφωνίας, οι διάδικοι θα καταθέσουν στο Πρωτοδικείο εντός της ταχθείσας προθεσμίας τα αιτήματά τους μετά των σχετικών αριθμητικών στοιχείων.

Επί των δικαστικών εξόδων

146 Ενόψει των εκτεθέντων στην σκέψη 145 ανωτέρω, το Πρωτοδικείο επιφυλάσσεται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (πρώτο πενταμελές τμήμα)

πριν αποφανθεί οριστικώς αποφασίζει:

1) Τα εναγόμενα κοινοτικά όργανα υποχρεούνται να αποκαταστήσουν τις ζημίες που υπέστησαν οι ενάγοντες, αφενός, λόγω της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 857/84 του Συμβουλίου, της 31ης Μαρτίου 1984, περί γενικών κανόνων για την εφαρμογή της εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68 στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων, όπως συμπληρώθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1371/84 της Επιτροπής, της 16ης Μαΐου 1984, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής της συμπληρωματικής εισφοράς που αναφέρεται στο άρθρο 5γ του κανονισμού (ΕΟΚ) 804/68, στο μέτρο που με τους κανονισμούς αυτούς δεν προβλέφθηκε η χορήγηση ποσότητας αναφοράς για τις εκμεταλλεύσεις ως προς τις οποίες υφίστατο δέσμευση αναληφθείσα δυνάμει του κανονισμού (ΕΟΚ) 1078/77 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1977, περί θεσπίσεως συστήματος πριμοδοτήσεων για τη μη εμπορία του

γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων και τη μετατροπή των αγελών βοοειδών γαλακτοκομικής κατευθύνσεως, οσάκις οι παραγωγοί δεν είχαν παραδώσει γάλα κατά το έτος αναφοράς που είχε επιλέξει το κράτος μέλος, και, αφετέρου, λόγω της εφαρμογής του ίδιου κανονισμού 857/84, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 764/89 του Συμβουλίου, της 20ής Μαρτίου 1989, στο μέτρο που με το άρθρο του 3α, παράγραφος 1, δεύτερη περίπτωση, αποκλείστηκαν από τη χορήγηση ειδικής ποσότητας αναφοράς οι αποκτήσαντες πριμοδότηση χορηγηθείσα δυνάμει του κανονισμού 1078/77.

2) Η περίοδος για την οποία οι ενάγοντες πρέπει να αποζημιωθούν για τις ζημίες που υπέστησαν λόγω της εφαρμογής του κανονισμού 857/84 είναι, στην υπόθεση Τ-195/94, η περίοδος μεταξύ 12ης Ιανουαρίου 1989 και 28ης Ιουλίου 1993 και, στην υπόθεση Τ-202/94, η περίοδος μεταξύ 3ης Σεπτεμβρίου 1987 και 31ης Ιανουαρίου 1993.

3) Οι διάδικοι θα δηλώσουν στο Πρωτοδικείο, εντός προθεσμίας δώδεκα μηνών από της παρούσας αποφάσεως, τα καταβλητέα ποσά προσδιορισθέντα κατόπιν κοινής συμφωνίας.

4) Ελλείψει συμφωνίας, πρέπει να καταθέσουν στο Πρωτοδικείο, εντός της ιδίας προθεσμίας, τα αιτήματά τους μετά των σχετικών αριθμητικών στοιχείων.

5) Επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.

Saggio Briët Καλογερόπουλος

Tiili Moura Ramos

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Δεκεμβρίου 1997.

Ο Γραμματέας

H. Jung

Ο Πρόεδρος

A. Saggio